

Lasten ja nuorten hyvinvointi- suunnitelma vuosille 2023–2024

Karkkilan kaupunki

Kasvatus- ja opetuslautakunta Xx.xx.2023

Vapaa-aikalautakunta Xx.xx.2023

Kaupunginhallitus Xx.xx.2023

Kaupunginvaltuusto Xx.xx.2023

uudelleen
syntynyt

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila Karkkilassa	5
2.1 Nuorten hyvinvointia mittaavia kyselyjä	7
2.1.1 Kouluterveyskysely	7
2.1.2 Move.....	8
2.2 Kuntalaisen osallistaminen	9
2.3 Karkkilan kaupungin lasten ja nuorten tukeminen	11
2.3.1 Kuntakohtainen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma	11
2.3.2 Lasten ja nuorten tuen rakenne	11
3. Hyvinvointityön organisointi	13
4. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät ilmiöt	16
5. Karkkilan lasten ja nuorten palvelut	19
5.1 Hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	19
5.2 Hyvinvoinnin tukeminen perusopetuksessa.....	22
5.3 Hyvinvoinnin tukeminen toisen asteen opinnoissa	25
5.4 Hyvinvoinnin tukeminen vapaa-ajan palveluissa	27
5.4.1 Nuorisopalvelut	28
5.4.2 Liikuntapalvelut	31
5.4.3 Kulttuuripalvelut	34
5.4.4 Taiteen perusopetus	35
5.4.5 Museopalvelut.....	36
5.4.6 Kirjasto	36
5.4.7 Vapaa sivistystyö	37
5.4.8 Kolmas sektori	37
6. Yhteistyö eri tahojen välillä	39
7. Kehittäminen ja tavoitteet	39
7.1 Hyvinvoinnin edistäminen Karkkilassa.....	39
7.2 Kestävän kehityksen tavoitteet	40
8. HYTE –kertoimen merkitys hyvinvointiin	40
9. Toteuttaminen ja seuranta	42
10. Arviointi	42

1. Johdanto

Lapset tarvitsevat aikuisia pohtimaan kanssaan vaikeita asioita. Varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja kodeissa pitäisi olla riittävästi yhteistä aikaa keskusteluille, joissa mietitään aidosti sitä, miten ihmiset toimivat. Lasten kanssa tulisi aktiivisesti jutella siitä, miten olla hyvä kaveri ja miten tulla toimeen myös niiden kanssa, joista ei niin tykkää.

Lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteet vaikuttavat merkittävästi lasten ja nuorten mielenterveyteen. Heidän mielenterveytensä vahvistuu, kun yhteiskunta toimii niin, että luodaan edellytykset turvalliselle elämälle perheissä ja muissa keskeisissä kasvuympäristöissä ja yhteiskunnan muutoksissa. Lisäksi tulee turvata jokaiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet hyvään itsetuntoon ja mielenterveystaitoihin, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin.

Jokaiselle lapselle ja nuorelle tulee antaa yhtäläinen mahdollisuus osallistua turvalliisiin ja kehitystä edistäviin harrastuksiin sekä vähennetään lasten ja nuorten syrjäytymistä ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä.

Katriina Anttila on lastenpsykiatrian ylihoitaja ja Leena Repokari lastenpsykiatrian erikoislääkäri ja linjajohtaja Hus-yhtymän lastenpsykiatrisessa yksikössä. He haastavat 21.1.2023 (HS) aikuiset kiinnostumaan lasten maailmasta ja aidosti pohtia lasten kanssa sitä, miten ihmiset toimivat.

Aikuisten tulisi olla kiinnostuneita lasten maailmasta ja auttaa jokaista kasvamaan ainutlaatuiseksi omaksi itsekseen. YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttää meiltä lapsen persoonallisuuden ja lahjakkuuden kehittämistä täyteen mittaansa sekä lapsen valmiuksien tukemista vastuullisuuteen ja suvaitsevaisuuteen erilaisia etnisiä taustoja sekä sukupuolten tasa-arvoa kohtaan. Erilaisuuteen tulisi suhtautua uteliaasti ja kiinnostuneesti – maailma tarvitsee monenlaisia ihmisiä. Poikkeavasti käyttäytyvä lapsi jää usein yksin.

Karkkilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. (thl.fi.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (jatkossa hyvinvointisuunnitelma) perustuu [lastensuojelulakiin](#) (12 §) sekä [oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin](#) (13 §).

Yhteydet myös muihin sopimuksiin, lakeihin, suunnitelmiin, ohjelmiin ja asiakirjoihin:

o [YK:n Lapsen oikeuksien sopimus](#)

- o Suomen muu lainsäädäntö, mm. [perusopetuslaki](#), [varhaiskasvatuslaki](#), [nuorisolaki](#)
- o [Kansallinen Lapsistrategia](#)
- o [Kansallinen Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma](#)
- o [Karkkilan kaupunkistrategia "Rautainen kotikaupunki"](#)
- o [Kaupungin hyvinvointikertomus ja –suunnitelma](#)
- o [YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030](#)

Hyvinvointisuunnitelma koskee laajasti eri ikäisten karkkilalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia alkaen lasta odottavasta perheestä jopa 29-vuotiaisiin nuoriin. Suunnitelmaa tehtäessä on tunnistettu hyvinvointiin liittyviä ilmiötä, joihin on tulevaisuudessa kiinnitettävä huomiota. Ilmiöillä on useita keskinäisiä yhteyksiä ja ne näyttäytyvät eri ikäryhmissä eri tavoin. Vaikuttamalla yhteen ilmiöön voimme vaikuttaa myös muihin hyvinvoinnin ilmiöihin.

Tämä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu valtuustokaudeksi (2023–2024) koskemaan karkkilalaisia lapsia, nuoria ja perheitä. Edellinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2022) on laadittu Vihdin ja Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kanssa. Hyvinvointialueelle siirryttäessä päätettiin laatia Karkkilan oma suunnitelma edellistä suunnitelmaa hyödyntäen. Suunnitelma muodostaa jatkumon pitkäjänteiselle kehittämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma pohjautuu Karkkilan kaupunkistrategiaan. Yhtenä kaupunkistrategian muutosteemana on hyvinvoinnin vahvistaminen. Haluamme vahvistaa kaikkien karkkilalaisten hyvinvointia ja tukea kaupunkilaisten hyvää arkea. Panostamme sujuviin ja helposti saavutettaviin peruspalveluihin. Osallistamme kaupunkilaiset kotikaupunkimme kehittämiseen ja toimimme vahvassa yhteistyössä yhdistysten, yhteisöjen ja alueemme yritysten kanssa. Panostamme koulutustarjontaan ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksiin. Tarjoamme monipuolisia ja laadukkaita harrastusmahdollisuuksia. Ymmärrämme viihtyisän kaupunkiympäristön ja lähiluontomme merkityksen karkkilalaisten hyvinvoinnille. (Karkkilan kaupunkistrategia 2022–2025.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on laatinut monialainen työryhmä. Suunnitelmaa tehdessä on osallistettu Karkkilan kaupungin henkilöstöä, kaupunkilaisia ja poliittisia päättäjiä. Kaupunginvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa.

2. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila Karkkilassa

Uuden lastensuojelulain 12 § (8.7.2022/610) mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lapsen ja nuoren kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja.

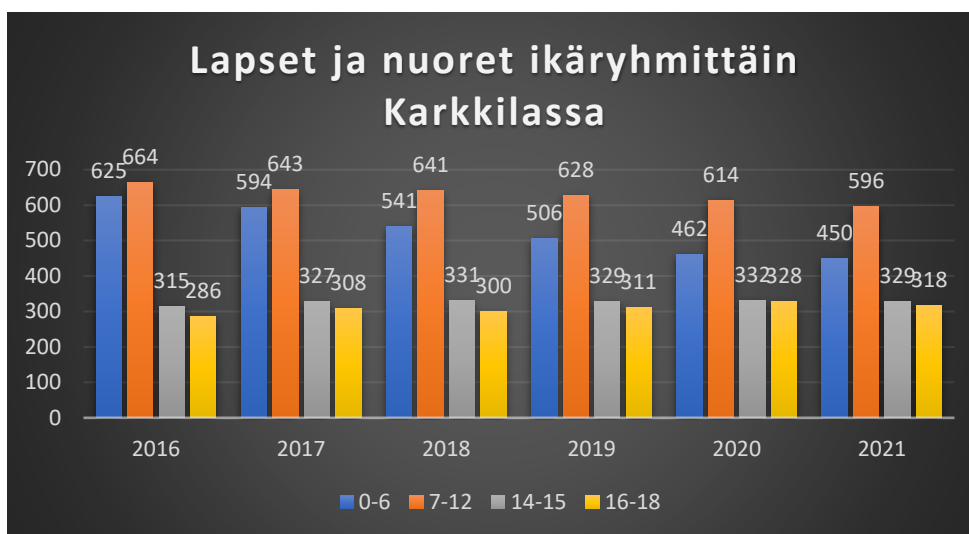
Keskustelu lasten hyvinvoinnista on jumittunut sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjontaan ja sen ongelmiin sen sijaan, että keskitytään lasten hyvinvointia tukeviin asioihin. Psykoterapian saatavuuden turvaaminen ja henkilöstön riittävyys nähdään lähes ainoina kehittämiskohteina. Hoitoon pääsyn kynnyksen tulisi olla riittävän matala. Mielensterveysongelmiin liittyy yhä ennakkoluuloja, minkä vuoksi osa hoitoa tarvitsevista lapsista ei päädy hoitoon tai tulee sinne verrattain myöhään. Toisaalta erikoissairaanhoidon päätyttyä lapsia, jotka eivät sinne kuulu.

Painopistettä hyvinvoinnin ja mielensterveyden tukemisessa tulisi siirtää lasten tavanomaiseen arkiympäristöön. Kun lapsi toimii normiodotuksista poikkeavasti, ajatellaan usein, että ammattiavun tulisi korjata lapsi, kaikki lasten poikkeava käyttäytyminen tai oireilu ei johdu häiriöstä eikä edellytä hoitoa.

Lasten kehitykseen kuuluu paljon yksilöllistä vaihtelua, eikä lapsia tulisi verrata toisiinsa vaan kannustaa kehittymään omalla polullaan. Monet arkipäivän keinot tukevat lasten kehitystä ja hyvinvointia, eikä aina ole tarvetta asiantuntijapalveluihin.

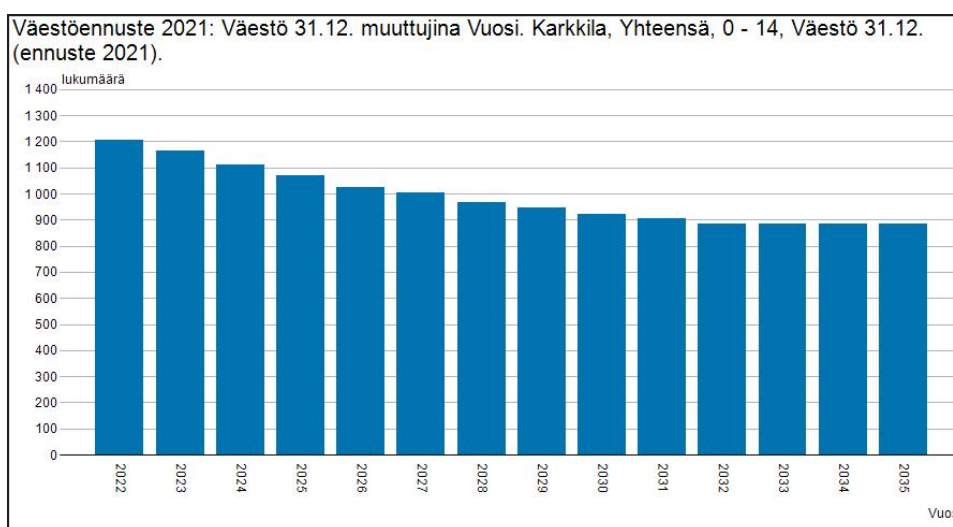
Käyttäytymistä ohjaavat synnynnäiset ominaisuudet, kasvatus ja opetus sekä ympäristön reaktiot. Tavanomaisesta poikkeava käyttäytyminen herättää ihmisissä aina epävarmuutta. Erityisesti lapsijoukossa poikkeava käytös johtaa usein kiusaamiseen tai sulkemiseen ryhmän ulkopuolelle. Jos aikuiset eivät puutu tilanteeseen, voivat seuraukset pahimmillaan johtaa hoitoa vaativaan mielensterveyden häiriöön.

Tilastokeskuksen ikäryhmittäinen väestörakenne lasten ja koulua käyvien nuorten osalta osoittaa selvästi alle kouluikäisten lasten määrän vähenemistrendin viimeisten 5 vuoden aikana (kuva alla). Sen sijaan ikäryhmissä 14-15 ja 16-18 on nousua.

Kuva 1. Lapset ja nuoret (0-18 v) ikäryhmittäin

Tulevaisuuden osalta sen sijaan 0-14 vuotiaiden syntyneiden määrä näyttäisi laskevan Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoteen 2035 mennessä. Ennuste ei ota huomioon muuttoliikettä, suuntaan tai toiseen.

Kuva 2. 0-14 vuotiaiden ennuste vuoteen 2035. Tilastokeskus

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiseen liittyy oleellisesti ennuste lapsimäärän kehitymisestä ja samalla mahdollisuuksista ylläpitää tai kehittää palvelurakennetta. Karkkilan kaupungin perusopetuksen ikäluokkien koot ovat laskeneet 10 vuodessa n. 120:sta 100 :aan / ikäluokka. Viimeisten 5 syntyneiden ikäluokkien lasten määrät ovat olleet 50 kahta puolta. Alla oleva taulukko kuvaa kehitystä. Kouluissa ikäluokkien pieneminen ei toteudu näin rajuna, koska muuttoliikkeen ansiosta kaupungin kouluihin on muuttanut 20–25 oppilasta vuosittain.

Karkkilan kaupungin perusopetuksen oppilasennuste 1.2.2023														
														yht.
v/iikä	0	1	2	3	4	5	esk	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	lk 1-6
2014	80	89	94	97	102	113	87	121	98	106	114	100	108	647
2015	92	80	89	94	97	102	113	87	121	98	106	114	100	626
2016	75	92	80	89	94	97	102	113	87	121	98	106	114	639
2017	70	75	92	80	89	94	97	102	113	87	121	98	106	627
2018	51	70	75	92	80	89	89	102	108	118	102	118	98	646
2019	45	51	70	75	92	80	93	88	101	105	117	98	113	622
2020	47	45	51	70	75	92	79	96	88	101	106	117	100	608
2021	54	47	45	51	70	75	92	79	93	88	101	106	117	584
2022	58	54	47	45	51	70	75	92	80	93	88	101	106	560
2023		58	54	47	45	51	70	87	92	80	94	88	101	542
2024			58	54	47	45	78	74	75	92	80	93	88	502
2025				58	54	47	45	78	70	75	92	80	89	484

Kuva 3. Varhaiskasvatusikäiset ja peruskoulun 1.-6. lk oppilaat

Kuvasta on nähtävissä, miten peruskoululaisen määrä on vähentynyt vajaan 10 vuodessa 650:stä noin 560:een. Kouluverkko on pienentynyt vuosien aikana kolmeen alakouluun, mutta perusteita koulujen lakkauttamiseen ei ole. Niitä voidaan kehittää esim. pienten lasten oppimiskeskukseksi.

Lasten määrän vähenemisen vuoksi olemassa olevia palveluita tulee tarkastella jalostamisen näkökulmasta. Palveluita tulee kehittää ennaltaehkäisevään suuntaan.

Isompien oppilaiden osalta yläkoulun ja lukion oppilasmäärät ovat suurimmillaan kymmeneen vuoteen. Muuttoliike, maahanmuuttajat ja toispaikkakuntalaisten opiskelu Karkkilassa ovat kasvattaneet koulut suurimmilleen.

2.1 Nuorten hyvinvointia mittaavia kyselyjä

2.1.1 [Kouluterveyskysely](#)

Viimeisin kouluterveyskysely kuvaa muutosta ajalla 2017–2021 alkaen siltä osin kuin tuloksia on kirjattu. Hyvinvoinnin tila on muuttumassa huonompaan suuntaan. Pandemia-aika selittää osittain tulosten huononemista, mutta siitä huolimatta tulee kiinnittää huomiota toimenpiteisiin, joilla saataisiin parannettua näitä tuloksia. Alla huolestuttavimpia tuloksia.

4-5. lk:

Alueellisen vertailun mukaan työistä kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi 10,8 %, koko maan tulos 9,0 %.

Tytöillä esiintyy usein päänsärkyä, 16,7% vastanneista, koko maan tulos 13,5%, sama vatsakipujen kohdalla. Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana on 4 %-yksikköä enemmän verrattuna koko maan tuloksiin. Liikkuminen vähintään 1 h päivässä vähentynyt n. 5 %-yksiköllä

molemmissa ryhmissä. Tupakointi on muuta maata alhaisemmalla tasolla (13,5%).

8.-9. lk:

Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on kasvanut aikavälillä, "Ei yhtään läheistä ystävää" - vastanneiden osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on kasvanut. 8-9 lk

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 15,8 %:lla, pysynyt samalla tasolla ed. mittauksesta. Ylipainoisten osuus on kasvanut vuonna 2019 ja vähentynyt 2021, ollen 3 %-yksikköä enemmän koko maan tuloksiin verrattuna. 33,6 % on ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana, noussut edellisestä mittauksesta 3 %-yksikköä. Vaikka liikkuminen on lisääntynyt vähän, on ylipainoisten osuus lisääntynyt 13,8:stä 25 %:iin. Alkoholin käytön osuus on vähentynyt 3 % (36,1 %). Laittomien huumeiden ja kannabiksen käyttö on vähentynyt 4 %-yksiköllä (9,7 %)

Lukiolaiset:

16,3 % opiskelijoista kokee, että heillä on vaikeuksia oppimisessa, Ei yhtään läheistä ystävää -vastanneiden osuus lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on vähentynyt vuosina 2019–2021. Säännöllinen liikunta on vähentynyt 1,5 %-yksiköllä, ylipaino lisääntynyt 6 %:lla. Päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta käyttävien määrä on noussut 5,1 → 9,3 %-yksikköön. Nuuskaa käyttää n. 5 %. Lukiolaisten asenne Karkkilassa on muuttunut positiivisempaan suuntaan Kannabista kohtaan. Tyttöillä lisääntynyt 5 % ja pojilla 9 %-yksiköllä (yht. 30 %).

Seuraava kouluterveyskysely tehdään keväällä 2023.

2.1.2 Move

Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mitataan Move! -mittaus-, palaute- ja seurantajärjestelmällä. Se on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa lapsia ja nuoria omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Mittaukset koostuvat kuudesta osiosta, jotka mittaavat kestävyys- ja lihaskuntoa, liikkuvuutta sekä motorisia taitoja. Move!-mittaustietoa hyödynnetään koulujen liikuntakasvatuksessa, oppilaiden laajoissa terveystarkastuksissa sekä tiedolla johtamisen työkaluna valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Move!-järjestelmä on kehitetty laajassa yhteistyössä kansallisten opetus- ja terveystoimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijatahoja ovat olleet Opetushallitus, valtion liikuntaneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Jyväskylän yliopisto. Lisäksi kehittämistyössä ovat olleet mukana tieteen tietotekniikan keskus CSC, Liikunnan ja kansanterveyden edistämiskeskus LIKES, UKK-instituutti ja Opettajien ammattijärjestö OAJ.

Move!-mittaustulokset kertovat kuntatasolla perusopetusikäisten (5.- ja 8.-luokkalaiset) lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn tilasta. Karkkilan kaupungin nuorten tuloksia tarkastellaan erityisesti liikunnan, toimintakyvyn ja terveyden edistämistoimenpiteiden kehittämisessä ja seurannassa. Move!-tuloksiin pohjautuvat fyysisen toimintakyvyn summaindikaattorit on julkaistu 2022 joulukuussa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Sotkanet-tietopalvelussa: www.sotkanet.fi

Vuoden 2022 Move!-testeihin on Karkkilassa osallistunut 104 5-luokkalaista ja 102 8-luokkalaista. Tulosten mukaan fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos Karkkilassa on yhteensä 40,9 %, kun koko maan tulos on 39,7 %. Karkkilalaisten poikien tulos on 36,6 %, koko maa 39,5 % ja tyttöjen 44,2 %, koko maa 39,9 %. Tulos ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Tulosten mukaan karkkilalaisten poikien fyysinen toimintakyky on parempi kuin tyttöjen. Tyttöjen tulos on myös koko maahan verrattessa heikompi. Kuntakohtaiset Move!-mittaustulokset löytyvät Opetushallituksen sivuilta www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/move-mittaustuloksia .

Kouluterveyskyselyn ja Move! -mittausten tulokset antavat yleiskuvan, mihin suuntaan lasten ja nuorten hyvinvointi on menossa.

2.2 Kuntalaisen osallistaminen

Kuntalaisille järjestettiin Webropol kysely vuodenvaihteessa 2022 - 2023 lasten ja nuorten hyvinvoinnista Karkkilassa. Vastauksia saatiin 67 kpl ja nuorisovaltuusto vastasi kyselyyn ryhmänä. Kyselyssä 56 vastaajaa eli 66 % prosenttia oli sitä mieltä, että karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat hyvin tai kohtalaisen hyvin.

Kyselyssä keskityttiin neljään oleelliseen kysymykseen. Kysymykset olivat

1. Miksi karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat mielestäsi hyvin/ huonosti?
2. Mitä palveluita on tarpeeksi ja mitä liian vähän lapsille, nuorille ja perheille? Mitä kehitettävää olisi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa?
3. Miten lasten, nuorten ja perheiden osallisuus näkyy Karkkilassa ja miten sitä kehittäisit?
4. Miten saamme Karkkilasta lapsille, nuorille ja perheille paremman paikan asua, elää ja olla?

Kyselystä nousi esiin, että Karkkilassa on turvallinen ja rauhallinen asuinympäristö sekä saatavilla olevat palvelut ovat lähellä. Terveydenhuollon palveluita toivottiin jatkossakin saatavan Karkkilasta. Lasten ja nuorten harrastustoiminta koettiin tärkeäksi ja helposti saavutettavaksi. Kehittä-

miskohteiksi nostettiin mm. avoimien kohtaamispaikkojen saatavuus, lapsille ja nuorille tapahtumapäiviä lisää, mielenterveyspalveluita sekä nuorten vapaa-ajanpalveluita enemmän. Vastausten koonti löytyy tämän asiakirjan liitteenä (LIITE).

Nuorisovaltuuston mielestä karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat hyvin, koska Karkkilassa on rauhallinen sekä turvallinen asuinympäristö ja hyvät liikunta- ja harrastusmahdollisuudet. Lapset ja nuoret voivat nuorisovaltuuston mielestä huonosti, koska terveydenhuollon palvelut ovat heikosti ja vaikeasti saatavilla ja muuta vapaa-ajan toimintaa on vähän tarjolla. Lapsille ja perheille järjestetään Karkkilassa paljon erilaista toimintaa, mutta nuorille Nuorisovaltuusto toivoi enemmän vapaa-ajantoimintaa ja oleskelupaikkoja. Kehitettäväksi kohteeksi he esittävät nuorille matalan kynnyksen vapaa-ajan toiminnan kehittämisen sekä mielenterveyspalveluiden saatavuuden, esimerkiksi koulupsykologin palvelut. Nuorisovaltuuston mielestä Karkkila on paljon enemmän lapsiperhekaupunki, mikä näkyy enemmän kaupunkikuvassa. Karkkilalaisia lapsia, nuoria ja perheitä voitaisiin osallistaa enemmän heitä koskeviin asioihin. Nuorisovaltuuston mielestä Karkkilasta saadaan parempi paikka elää ja olla panostamalla palveluihin.

Työpaja valtuutetuille ja järjestöjen edustajille

Valtuutetuille ja järjestöjen edustajille järjestettiin työpaja, jossa etsittiin yhdessä toimintatapoja eri palvelualueiden kohderyhmille. Samalla korostettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman olevan osa laajempaa, koko kaupunkia koskevaa strategista hyvinvointityötä.

Varhaiskasvatuksen palvelualueelta esiin nousi terveellisten ja turvallisten tilojen merkitys sekä varhainen puuttuminen asioihin. Perheiden osallistaminen ja yhteistyö eri tahojen kanssa koettiin myös tärkeäksi.

Opetuksen osalta todettiin oppilas- ja opiskelijamäärien ennustetun laskun olevan oletettua hitaampaa ja näin ollen riittävien opetusresurssien turvaaminen on tärkeää. Yläkouluun siirtymisen nivelvaiheeseen on saatu yhteistä hankerahaa nuorisopalvelujen kanssa ja tällä halutaan kiinnittää nuoria vahvemmin terveelliseen ja turvalliseen opiskeluun ja vapaa-aikaan.

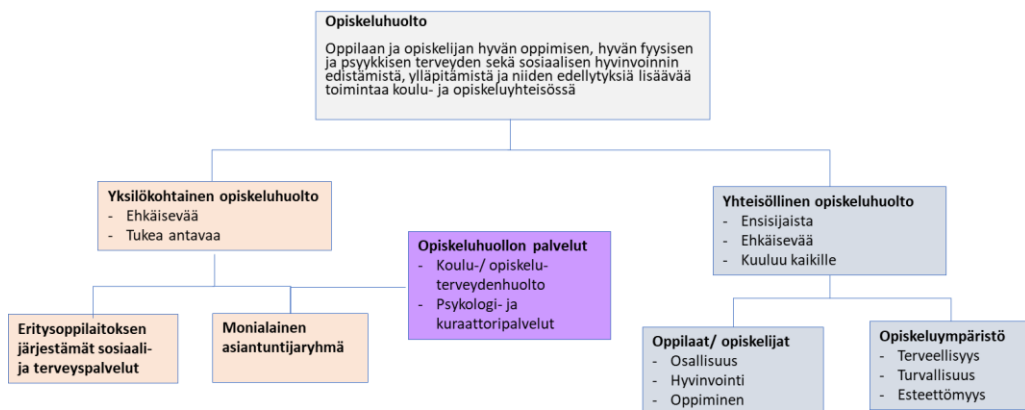
Vapaa-ajan palvelualueen keskeisimmät nostot kuvataan jäljempänä kappaleessa 5.4 Hyvinvoinnin tukeminen vapaa-ajan palveluissa.

2.3 Karkkilan kaupungin lasten ja nuorten tukeminen

2.3.1 Kuntakohtainen oppilas- ja opiskeluhoitosuunnitelma

Opiskeluhoito on oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemista kouluissa ja oppilaitoksissa. Se on ensisijaisesti ehkäisevää ja yhteisöllistä. Tavoitteena on hyvinvointia tukeva toimintakulttuuri sekä yksilökohtainen varhainen ja tarpeenmukainen tuki sitä tarvitseville. Opiskeluhoitotyötä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2014/STM 2015), joka koskee lapsia ja nuoria sekä muita opiskelijoita esiopetuksen alusta toisen asteen opintojen loppuun. Opiskeluhoitotyöllä voidaan ehkäistä kiusaamista ja häirintää sekä tarjota yksilöllistä tukea ja apua sekä kiusaamista kokeneille, että siihen osallistuneille.

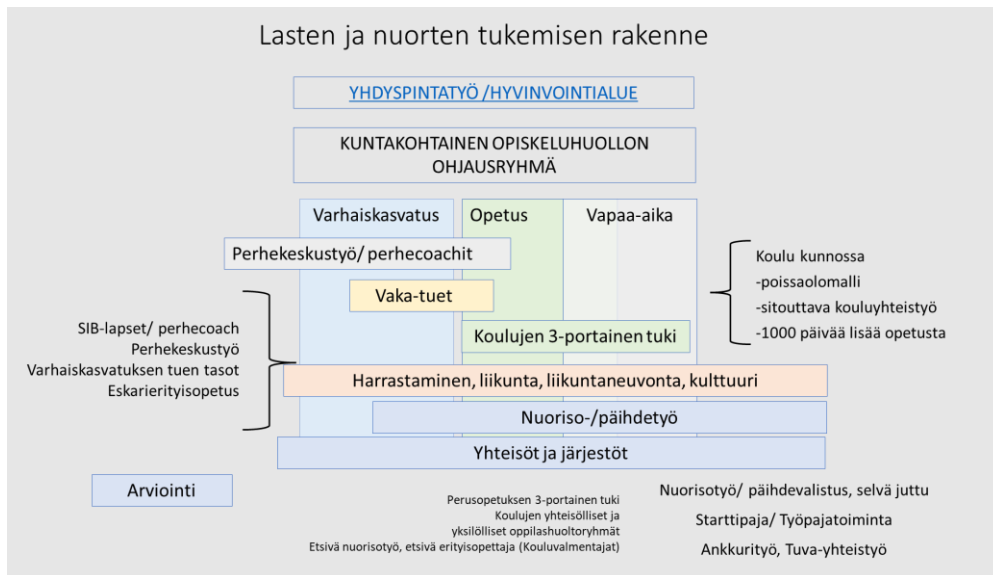
Opiskeluhoito voidaan katsoa muodostuvan sekä yksilökohtaisesta että yhteisöllisestä opiskeluhoitosta (kuva 4 alla). Tässä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ei lähdetä avaamaan tarkemmin näiden sisältöjä.

Kuva 4 Opiskeluhoiton kokonaisuus

2.3.2 Lasten ja nuorten tuen rakenne

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki edellyttää, että kunnissa on oltava kunta-kohtainen opiskeluhoiton ohjausryhmä, joka koordinoi kunnassa tapahtuvaa lapsia ja nuoria koskevaa opiskeluhoitoa, kasvuoloja ja hyvinvointiin tilaa. Karkkilan ohjausryhmä on laajentanut toimivaltaansa koskemaan myös varhaiskasvatusta sekä nuorisolain mukaista alle 29 vuotiaisiin asti ulottuvaa nuorisotyötä. Lasten ja nuorten tukemista Karkkilassa kokonaisuudessaan kuvaa alla oleva kaavio.

Kuva 5. Lasten ja nuorten tukemisen rakenne Karkkilassa

1.1.2023 voimaan tulevassa oppilas- ja opiskeluhuoltolain 13 § (25.5.2022/377) mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma.

Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Karkkilan kaupungin oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma on hyvinvointisuunnitelman [liitteenä](#).

Sähköisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022:sta nostetut huolenaiheet on otettava vakavasti huomioon pohdittaessa toimenpiteitä hyvinvoinnin parantamiseksi:

- Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneiden 3-5-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kasvanut vuonna 2019 ja vähentynyt 2020.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen [TEA-viisarin](#) pistemäärä peruskouluissa on laskenut vuonna 2021.
- Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vähentynyt.
- Lastensuojelun avohuollon 18–20-vuotiaiden asiakkaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kasvanut vuosina 2020–2021.

Systeminen toimintamalli

Lastensuojelu on psykososiaalista tukea lapsen suojelemiseksi ja koko perheen ja vanhemmuuden tukemiseksi.

Systeemisessä lastensuojelussa sovitetaan yhteen luottamukseen perustuva moniammatillisesti toteutettava systeeminen vuorovaikutustyö, lapsen suojeleminen vaikeissa perhetilanteissa, ja virkavastuulla tapahtuva julkisen vallan käyttö.

Systeeminen toimintamalli tuo systeemisen ja perheterapeuttisen ajattelun, välineet ja rakenteet lastensuojelun käyttöön. Systeemistä työtettä voi hyvin soveltaa myös muissa lapsi- ja perhepalveluissa. Sitä käytetään myös muissa palveluissa, kuten perhesosiaalityössä ja aikuissosiaalityössä.

Työskentelyn ytimessä on kunnioittava, keskusteleva ja ratkaisukeskeinen vuorovaikutus. Työn lähtökohtana ovat koko perheen ja erityisesti lapsen tai nuoren kokemukset.

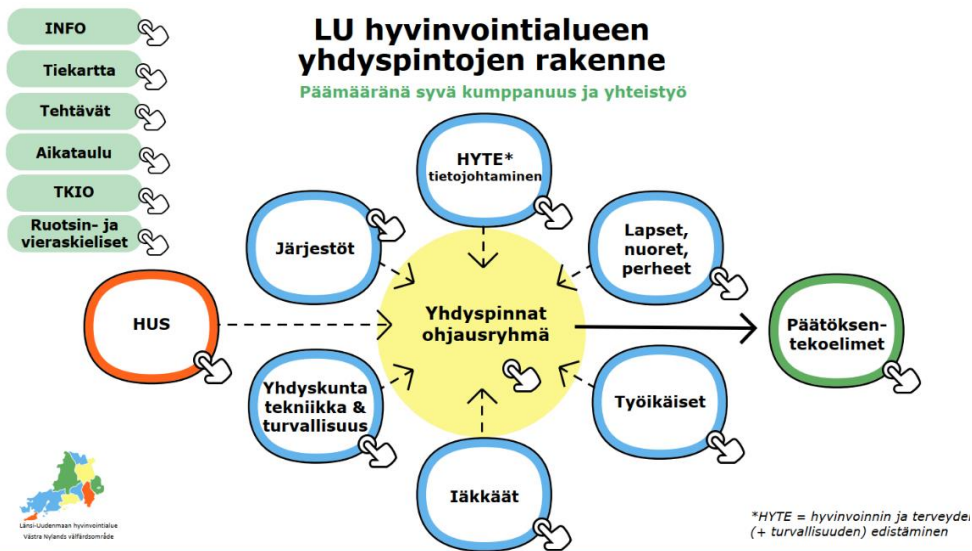
Seuraavasta kappaleesta eteenpäin kuvataan Karkkilan kaupungin tuottamia palveluja eri yksikköjen näkökulmasta katsottuna.

3. Hyvinvointityön organisointi

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Uudessa organisaatiossa Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelualue järjestää oppilaiden ja opiskelijoiden kouluterveydenhoito-, kuraattori- ja psykologipalvelut. Karkkilan kaupungilla on yhteyshenkilönsä yhdyspintatyöryhmissä. Karkkilan hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin kuvaamiseen.

Kuva 6. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategia

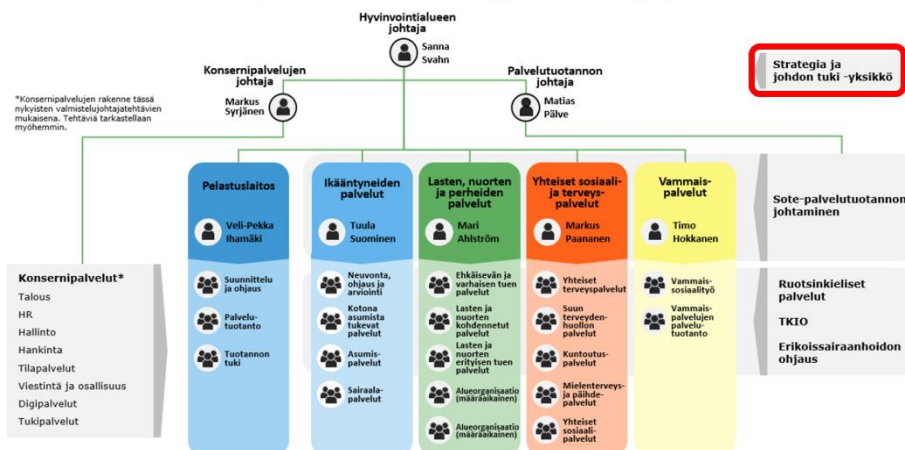
Kuva 7. Yhdyspintatyöryhmät hyvinvointialueella

[Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella](#) on 5 palvelualueetta, joista lasten, nuorten ja perheiden palvelut vastaavat hyvinvointialueen palveluista isossa kuvassa. Alempi kuva avaa organisaation palvelulinjan palveluyksiköihin, joiden kanssa kunnat toimivat yhdyspintatyön kautta. Kolmen palvelulinjan lisäksi on kaksi perhekeskusaluetta, joista Karkkilan kaupunki kuuluu toiseen Lohjan, Vihdin ja Siuntion kanssa. Hyvinvoinnin edistämistyötä jää myös kuntiin ja siitä tarkemmin kappaleessa 7 ja 8.

Yhdyspintatyö

- sijaitsee Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella *Strategia ja johdon tuki-yksikössä* seuraavasti:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen organisaatio- ja johtamisrakenne

Kuva 8. Lasten ja nuorten palvelut hyvinvointialueen organisaatiossa

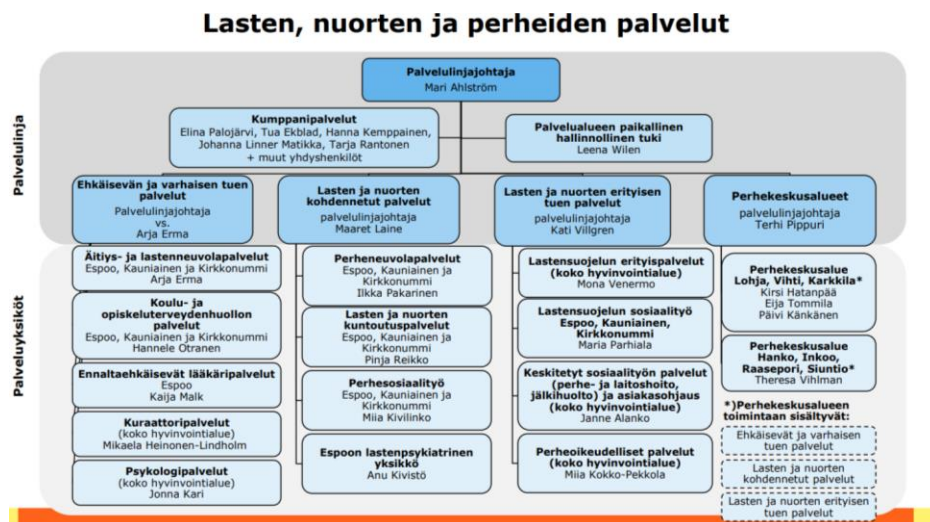
Yhdyspintatyön perusta

- Yhdyspintatyöllä tarkoitetaan hyvinvointialueorganisaation, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden toiminnallisilla yhdyspinnoilla

tapahtuvaa työtä. Tavoitteena on yhdessä edistää länsi-uusimaalaisen asukkaan hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta sekä monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta.

- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ja kunnat jakavat lain mukaan vastuun väestön hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden, osallisuuden, monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä. Lainsäädäntöön (*) sisältyy hyvinvointialueita ja kuntia koskevia velvoitteita tukea toisiaan sekä jakaa asiantuntemustaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä kuten myös yhdenvertaisuustyössä. Toteutettavaksi tulevat muun muassa hyvinvointialueen, kuntien ja HUS:n kanssa yhteistyössä laadittava alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä hyvinvointialueen yhdenvertaisuussuunnitelma.

(*) Hyvinvointialueita ja kuntia koskevat yhteistyövelvoitteet erillis-lainsäädännössä sekä Laki hyvinvointialueesta 14§, 29§; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6-7§, 10§; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudella- maalla 8§; Yhdenvertaisuuslaki 5§

Kuva 9. Palvelulinjojen ja perhekeskusalueiden alaiset palveluyksiköt

Hyvinvoinnin organisointi Karkkilassa toteutetaan olemassa olevien rakenteiden pohjalte - lakisääteiset [hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen](#) liittyvät tehtävät ohjataan jo niitä ennestään hoitaville tai jaetaan taroituksenmukaisella tavalla. Tästä muodostuu ns. "HYTETU-rakenne".

4. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät ilmiöt

Lasten ja nuorten kasvuolosuhteissa on sekä positiivisia että negatiivisia [ilmiöitä](#). Positiiviseen hyvinvointiin liittyvät ilmiöt perustuvat vahvuuksiin, joita tarvitaan kohdattaessa ikäviä asioita ja tapahtumia. Negatiiviset ilmiöiden valinnat johtavat aina erilaisiin vaikeuksiin. Tärkein hyvinvointioppimisen konteksti on lapselle turvallinen koti, jossa perheen ilmapiiri on positiivinen, kannustava ja keskustelevala.

Kaikissa kehitysympäristöissään (kotona, koulussa ja vapaa-ajalla) lapset odottavat, että kaikki kohtelevat heitä ystävällisesti ja oikeudenmukaisesti.

Kouluympäristössä on tärkeää, että lapset suhtautuvat positiivisesti oppimiseen ja kavereihin. Hyvinvointia tukee arkielämä, jossa aikuiset turvaavat heille riittävän ravinnon, unen ja levon.

Lasten ja nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn vaikuttavat [monenlaiset ilmiöt](#), esimerkiksi yksinäisyyden vähentäminen, osallisuuden vahvistaminen, vanhemmuus ja turvalliset aikuiset, päihteiden käytön ehkäisy ja mielenterveyden edistäminen (kuva alla). On tärkeää tunnistaa nämä oireet ja keskittyä varhaiseen tukeen sekä palvelujärjestelmän toimivuuteen.

Kuva 10. Lasten ja nuorten kasvuoloihin liittyviä ilmiöitä

Hyvinvoinnin kannalta pitää saada aikaiseksi muutos siinä, että lapset ja nuoret voivat lähtökohtaisesti paremmin omassa arkiympäristöissään, kodissa, päiväkodissa, koulussa ja vapaa-ajalla. Negatiivisten ilmiöiden seilättämiseksi tulee asettaa tavoitteet.

Toimenpide-ehdotukset Karkkilassa lasten kokemuksiin ilmiöihin

- Pyritään yksinäisyyden vähenemiseen, osallisuuden vahvistumiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen sekä päihteiden käytön vähenemiseen ja mielenterveyden paranemiseen
- Tehdään määrätietoista työtä ehkäisevien toimintamallien saamiseksi arkiympäristössä työskenteleville ammattilaisille sekä ongelmien varhaiselle tunnistamiselle ja perheiden tuelle

Kuva 11. Nuorten kasvu ympäristöön liittyviä ilmiöitä

Oheinen kuva alla näyttää, [mitkä ilmiöt ovat kunnallisen nuorisotyön toimijoiden ja järjestötoimijoiden mukaan aiempaa enemmän tai vähemmän näkyvillä nuorisotyössä.](#)

Huoli syrjäytymisen periytymisestä ja ongelmien kasautumisesta yhdistää kaikkia nuorisosalalla toimivia tahoja. Kysely on tehty ennen covid-19 -pandemian alkua.

Tukiverkostot ja nuorille suunnatut palvelut lisääntyvät. Nuorilla on paljon tietoa ja mahdollisuus hankkia sitä esimerkiksi itseään kiinnostavista aiheista.

Usko tulevaisuuteen on yksi keskeisimmistä nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Tuoreesta selvityksestä käy ilmi, että viime vuosien poikkeuksellisesta maailmantilanteesta huolimatta suomalaisten nuorten tulevaisuususkon vahvistuneen viimeisten viiden vuoden aikana. Jopa kaksi kolmasosaa (58 %) nuorista uskoo tyytyväisyytensä elämäänsä vahvistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana, kun taas vain joka kymmenes nuori (11 %) ennakoii hyvinvointinsa heikkenevän.

Tulokset osoittavat, että yhteiskunnassamme on tehty ainakin osin oikeita asioita kuluneiden vaikeiden vuosien aikana. Toisaalta selvityksestä käy ilmi, että viimeaikaiset tapahtumat ovat vaikuttaneet kielteisesti siihen, miltä maailman tulevaisuus nuorista näyttää. Olemme ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin tilanteessa, jossa Suomessa asuvat nuoret pel-

käävät eniten sotaa. Tulevaisuususkolla ja sen menettämisellä on monia vaikutuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Tutkimusten perusteella tiedetään, että tulevaisuususko on jopa tärkein yksittäinen nuorten elämäntyytyväisyyteen vaikuttava tekijä. Vastaavasti sen menettäminen johdattaa moniin vaikeuksiin elämän eri osa-alueilla sekä henkisessä hyvinvoinnissa.

Elämäntyytyväisyyden ja hyvinvoinnin lisäksi tulevaisuutta koskevat odotukset vaikuttavat myös merkittäväällä tavalla nuorten tekemiin elämäntiloihin liittyivätpä ne perheen perustamiseen, koulutukseen tai työuraan. Ilmeisenä vaarana on, että tulevaisuuteen liittyvän epävarmuuden ja pessimismin kasvun seurauksena nuoret alkavat laskea omia odotuksiaan elämästä, esimerkiksi muutoksia työelämäasenteissa. Jos emme puutu kehitykseen, nuoret eivät enää uskalla haaveilla asioista, joita aiemmat sukupolvet ovat pitäneet itsestään selvyyksinä: elinkelpoinen planeetta, pysyvät työ, omistusasunto, perhe. Tulevaisuuskuvan vahvistaminen tuo merkityksellisyyden elämään.

Tulevaisuuskasvatus

Nuorten tulevaisuususkon palauttamiseen ei ole olemassa yksittäisiä ihmelääkkeitä, sen sijaan tarvitaan lukuisia järeitä, konkreettisia ja pitkäjänteisiä toimia yhteiskunnan eri sektoreilla.

Yksi väline tässä keinovalikoimassa on tulevaisuuskasvatus, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten uskoa tulevaisuuteen ja omaan pärjäämiseen riippumatta siitä, millaiseksi tulevaisuus muotoutuu tai mitä yllättävää siellä tapahtuu. Tulevaisuuskasvatus ei ratkaise ilmastokriisiä tai pysäytä työn murrosta, mutta sen avulla voidaan vahvistaa nuorten henkilökohtaista resilienssiä eli kykyä sietää tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta sekä kehittää heidän proaktiivista tulevaisuussuhdetta eli halua ja kykyä vaikuttaa itse sen muotoutumiseen. Nuorten tulevaisuususkon palauttamiseksi on ryhdyttävä välittömästi toimeen kaikissa palveluissa. Tulevaisuuteen uskova nuori voi myös hyvin.

Meneillä olevat toimenpiteet:

Tavoitteet

- Tuetaan opintoihin ja työelämään hakeutumista
- Ohjataan pelaamisessa ja sosiaalisen median kohtuullisuuteen käyttöön
- Ohjataan ihmissuhdetaitojen kehittämiseen ja sosiaalisuuteen järjestämällä yhteisiä tapahtumia
- Kannustetaan osallistumaan tapahtumiin ja vapaaehtoistyöhön
- Ohjataan ilmastomuutokseen liittyvissä kysymyksissä faktatietojen pariin

- Maahanmuuttokriittisyyttä vähennetään osallistamalla yhteisiin tapahtumiin maahanmuuttajien kanssa
- Järjestetään ennaltaehkäisevää päihdekasvatustyötä
- Päihteiden käytön varhainen tunnistaminen.
- Ohjataan turvallisiin kohtaamisiin ja kannustetaan väkivallattomaan kanssakäymiseen
- Tehdään määrätietoista työtä ehkäisevien toimintamallien saamiseksi arkiympäristössä työskenteleville ammattilaisille sekä ongelmien varhaiselle tunnistamiselle ja perheiden tuelle
- Tulevaisuususkon vahvistaminen, positiivisten asenteiden vahvistaminen

5. Karkkilan lasten ja nuorten palvelut

5.1 Hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksessa luodaan perusta elinikäiselle oppimiselle. Huoltajalla on aina ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää sekä vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kaikki lapset tarvitsevat kasvussaan ja oppimisessaan yksilöllistä tukea. Karkkilassa lapsen tarvitsema tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti lapsen omassa varhaiskasvatyksikössä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu edellytä hänen siirtämistään toiseen ryhmään tai yksikköön. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen määrä ja vahvuus vaihtelevat lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. ([Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022](#)). Lapsen tuen tarpeen mukaan hänelle tarjotaan pedagogista, rakenteellista tai hoidollista tukea. Erityisopetusta antavat varhaiskasvatuksen konsultoivat erityisopettajat, jotka myös tukevat henkilöstön työtä ryhmissä. Varhaiskasvatuksessa tehdään monialaista yhteistyötä lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja perheneuvolan, terapia- ja psykologipalveluiden ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa.

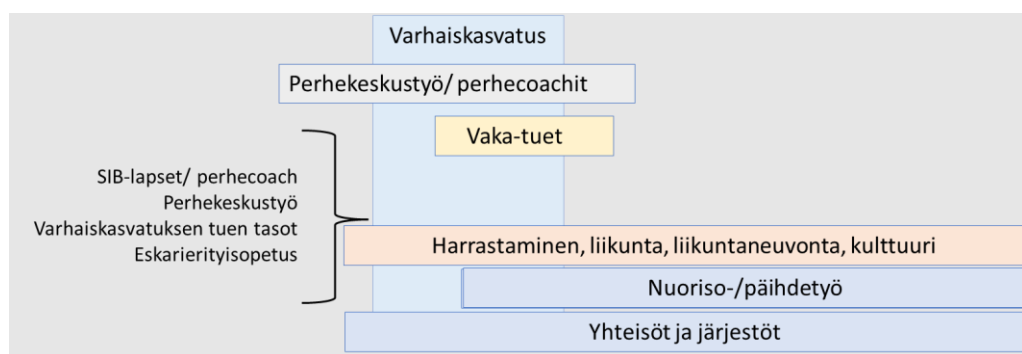
Karkkilan varhaiskasvatus on saanut valtion erityisavustusta varhaiskasvatustlain mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022–2023

sekä digitaalisiin taitoihin ja osaamiseen liittyvän toiminnan (luku- ja mediataidot) kehittämiseen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa vuosille 2022–2023. Avustuksilla on pystytty lisäämään henkilöstöresurssia sekä kiinnittämään huomiota digitaalisiin välineisiin sekä menetelmiin monilukutaidon oppimisessa. Lisäksi perhekeskustyön (ja SIB-hankkeen perhecoachien) kautta on tavoitettu perheitä, joilla on kohonnut riski perhetaustan tai lapsen haasteiden vuoksi.

Lapsi tuo varhaiskasvatukseen mukanaan aiemmat kokemuksensa, joista merkittäviä ovat huoltajien ja lapsen väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Jo neuvolassa opastetaan huoltajia varhaisen vuorovaikutuksen merkitykseen lapsen kehityksessä. Lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa.

Varhaiskasvatuksen aloitus on lapselle ja perheelle suuri elämänmuutos. Lapsen hoidon aloitus on myös alku henkilöstön ja huoltajien väliselle kasvatusyhteistyölle. Varhaiskasvatuksessa on luotu yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytänteet lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti.

Karkkilan varhaiskasvatuksessa tehdään tiiviisti yhteistyötä Karkkilan kirjaston sekä vapaa-aika ja liikuntapalveluiden kanssa. Varhaiskasvatus on mukana Liikkuva varhaiskasvatus ohjelmassa. Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus. Karkkilalaiset yhteisöt ja järjestöt tekevät yhteistyötä perheiden kanssa jo pikkulapsivaiheesta alkaen. Karkkilan seurakunnalla on perhekerhoja sekä päiväkerhoja lapsiperheille. Mannerheimin lastensuojeluliiton Karkkilan yhdistyksellä on mm. perheliikuntaa, iltasatutuokioita sekä retkiä ja perhetreffejä.

Kuva 12. Lasten tukemisen muodot varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys pohjautuu näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Oppimista tapahtuu päivän aikana kaikissa vuorovaikutustilanteissa, ja sitä tuetaan oppimisympäristöä muokkaamalla sekä luomalla mahdollisuuksia asioiden käsittelylle. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tärkeä rooli oppimismotivaation herättäjänä ja kaikille lapsille

myönteisten tunnekokemusten mahdollistajana. Oppimisessa yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana. Vuosien 2022–2023 Karkkilan varhaiskasvatuksessa painopistealueina ovat lapsen sensitiivinen kohtaaminen ja myönteiset oppimiskokemukset. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Karkkilan varhaiskasvatuksessa leikki ja leikillisuus ohjaavat oppimisympäristöjen ja toiminnan suunnittelua. Ne muodostavat inklusiivisen toimintakulttuurin ytimen. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa luodaan edellytykset monipuoliselle leikille ja vuorovaikutukselle sekä luovuudelle ja mielikuvitukselle. Leikki nähdään tärkeänä osana myös lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, jossa heille tarjoutuu mahdollisuus oppia ja kokea yhdessä. Vuorovaikutustaitoja tuetaan arjen kohtaamisten lisäksi erilaisten tunnetaitomateriaalien avulla. (Karkkilan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri rakennetaan siten, että se tukee lasten osallisuutta omaan toimintaan ja oppimiseen. Lasta autetaan liittymään ryhmän jäseneksi ja häntä kannatellaan vuorovaikutustilanteissa. Lapsen yksilöllisyyttä ja ainutkertaisuutta kunnioitetaan. Lapselle annetaan mahdollisuus oman lapsiryhmänsä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa omien mielenkiinnonkohteidensa kautta. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. Pienryhmätoiminnalla varmistetaan myönteiset oppimiskokemukset sekä jokaisen lapsen sensitiivinen kohtaaminen vahvuuksineen ja tuen tarpeineen.

Yhteenveto:

Meneillään olevat toimenpiteet:

- Riittävä ja pätevä henkilöstö; oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö,
- Inklusiivinen varhaiskasvatus: lapsen tuen tarpeiden huomioiminen (pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot)
- Monilukutaidon kehittäminen
- Yhteistyö seurakunnan, vapaa-aika ja liikuntapalveluiden sekä kirjaston kanssa
-

Tavoitteet:

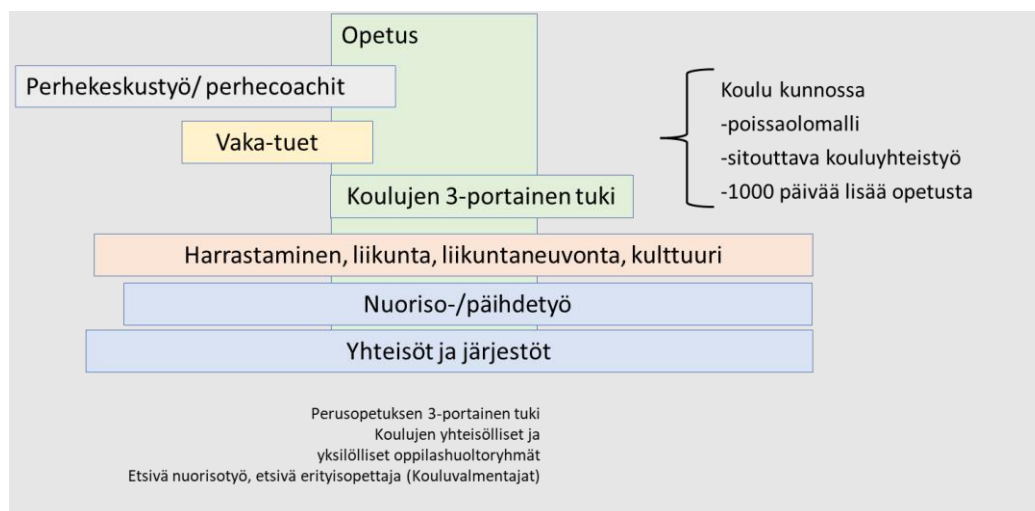
- Riittävä ja pätevä henkilöstö; rekrytoinnin kehittäminen, sosionomin tehtävä osaksi ryhmän henkilöstöä,
- Pienten ryhmäkokojen säilyttäminen
- Yhteistyön kehittäminen paikallisten yhdistysten kanssa
- Koulutusmäärärahojen budjetointi
- Systeemisen toimintamallin luominen sekä juurruttaminen alueelle yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa
- Perhesosiaalityön jalkauttaminen varhaiskasvatukseen
- Avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen, perheiden avoimet kohtaamispaikat

5.2 Hyvinvoinnin tukeminen perusopetuksessa

Alakoulut

Koulu on keskeinen lapsen kehitysyhteisö ja hyvinvoinnin areena. Peruskoulu antaa perustan elämään ja varmistaa koulutuksellisen tasa-arvon.

Varhainen puuttuminen sekä lasten ja nuorten yksilöllisempi huomioiminen kasvatuksen ja koulutuksen pohjana edellyttää joustavia opetus- ja muun tuen järjestelmiä. Mitä varhaisemmassa vaiheessa oppilaan ympärillä käynnistyvät tarvittavat tukipalvelut, sitä hallittavimmilla, kevyemmällä, inhimillisemmällä ja edullisimmilla tukikeinoilla selvitään. Varhaisen tunnistamisen jälkeen tulee edelleen kehittää hallintokuntien välistä yhteistyötä siten, että oppilas ja perhe saavat saumattoman, oman tarpeensa mukaisen tuen ilman aika- ja tietokatkoksia. Tuki tulee olla saatavissa lapsen ja nuoren omaan elinympäristöön, sen tulee liikkua joustavasti kodin, vapaa-ajan ja koulun välillä. Koulu tarjoaa myös luontevan ympäristön lapsen kasvua tukevaan toimintaan, esimerkiksi vanhempainohjaukseen.

Kuva 13. Lasten tukemisen muodot perusopetuksessa

Kaaviosta on nähtävissä, että varhaiskasvatuksessa alkaneet tukimuodot kantavat myös koulun puolelle. Ja nuorisotyön toimenpiteet alkavat vaikuttaa myös alaluokilta alkaen. 3. sektorin vaikutus muuttaa muotoaan harrastustarjonnan suuntaan. Länsi-Uudenmaan 7 kunnan Koulu kunnossa -yhteishankkeessa on mukana Turun yliopisto sitouttavan kouluysteistyön ja koulupoissaolojen tutkimisen osalta.

Olennaista yksilökohtaisessa työssä on oppilaan koulunkäyntiin, kasvuun, kehitykseen ja ihmissuhteisiin liittyvien pulmien varhainen tunnistaminen, tuen tarjoaminen kouluympäristössä ja vapaa-ajan palveluissa. Kouluterveydenhuolto tavoittaa valtaosan perheistä. Laajat terveystarkastukset mahdollistavat tuen tarpeen varhaisen tunnistamisen ja oikeiden palvelujen piiriin ohjaamisen perheiden tarpeiden mukaisesti.

Kouluterveydenhuollolla on myös tärkeä rooli lasten ja nuorten fyysisen terveyden edistämiseksi. Tästä esimerkkinä lasten ja nuorten hyvän ravitsemuksen edistäminen, ruokakasvatus sekä ylipainon ennaltaehkäisy. Hyvä palvelujärjestelmän tunteminen mahdollistaa oppilaan ohjaamisen tarvittaviin palveluihin.

Huoltaja ja oppilas osallistuvat aktiivisesti arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuoltona, jota suunnittelee ja toteuttaa oppilaat, huoltajat ja koulun henkilökunta yhdessä.

YHTEENVETO

Meneillä olevat toimenpiteet:

- Oikea-aikainen tuki (yksilölliset tukitoimet, opiskeluhoito)
- Opiskeluhoitotyötä tekee koulun koko henkilöstö
- Alkuluokkatoiminta on käytössä kaikilla alakouluilla
- Ennaltaehkäisevä päihdekasvatustyö (Selvä juttu)
- Hoidollispedagoginen opetus- ja konsultaatiotyö
- Koulu kunnossa- hanke (poissaolojen vähentäminen), Konsultatiivisen sairaalaopetuksen hanke (psykkisesti oireilevien oppilaiden tukeminen)
- Jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä harrastamisen Suomen mallin mukaisesti (Karkkilan harrastusmalli) kaikilla kouluilla. Toiminta toteutetaan yhdessä järjestöjen ja yhdistysten, seurakuntien kanssa.
- Iltapäivätoimintaa järjestetään ensisijaisesti ensimmäisen luokan oppilaille ja resurssien riittäessä myös osalle toisen luokan oppilaita sekä erityisen tuen oppilaille.

Tavoitteet:

- Pätevän ja riittävän henkilöstön pitäminen ja saaminen

- Huoltajia ja oppilaita osallistetaan aktiivisesti arjen toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun: oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia yhteisön jäsenenä seurataan ja tuetaan yhteisöllisenä oppilashuoltona
- Koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteisöllisen opiskelijahuoltotyön kehittäminen yhtenäiseksi alueella.
- Perheneuvola ja perhesosiaalisen palvelujen jalkautuminen kouluille
- Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa (esim läksyparkki)

Yläkoulu

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä varmistetaan, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. Jos oppilas tarvitsee tukea hakeutuessaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin, hänellä on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin.

Kouluympäristössä tapahtuva opiskeluhoito pystyy universaalina palveluna tukemaan ja edistämään yhdenvertaisuutta ja tasoittamaan perhe- taustasta juontuvia hyvinvointieroja. Opiskeluhoillon tehtävä on hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen oppilaitosyhteisössä. Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito tarjoaa tukea riittävän varhain sitä tarvitseville. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona.

Koulu- ja oppilaitosnuorisotyö kasvattaa kouluilla ja oppilaitoksissa toimivien ammattilaisten määrää ja mahdollistaa erilaisten ryhmätoiminnallisten ja non-formaalien toimintojen toteuttamisen. Työmuodon avulla pystytään tukemaan lasten ja nuorten kehitystä, kasvua ja koulunkäyntiä nuorisotyöllisin menetelmin.

Yhteisöllistä hyvinvointia vahvistavia toimintamalleja on tarpeen edelleen kehittää hyödyntäen hyviä kokemuksia jo toteutetuista ja hyväksi havaituista toimintamalleista. Koulutilojen monipuolinen käyttöä lisätään yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa. Lisäksi turvataan lapsille ja nuorille monipuoliset harrastus- ja toimintamahdollisuudet

Oppilaiden yksilöllisiin kasvuun, kehitykseen ja koulutukseen tukemaan tarjotaan joustavia yhteistyössä toteutettuja palveluita. Koulupoissaoloihin ja koulunkäynnin keskeytyksiin tarvitaan vahvemmin monialaista työskentelyä

kodin, koulun, lastensuojelun, oppilashuollon, erityisnuorisotyön ja LUVN tukipalveluiden välillä.

Yhteenveto

Meneillään olevat toimenpiteet:

- Opiskeluhoitotyötä tekee koulun koko henkilöstö
- Yhteiskoulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän toimintaan osallistuu koulun opiskeluhoitohenkilöstön lisäksi, koulun oppilaat, nuorisopalvelut ja muut sidosryhmät
- Perusopetuksen päättövaiheessa olevia oppilaita tuetaan toiselle asteelle siirtymisessä monialaisella yhteistyöllä.
- Läsnäolo- ja poissaolomallin käyttöönotto tuo puuttumisen keinoja jo käytössä olevaan poissaolomalliin.
- Nuorisoaseman, perhesosiaalityön ja Ankkuri-toiminnan palvelut jalkautuvat koululle
- Oppimisen tuen joustavat ja monipuoliset järjestelyt

Toimenpide-ehdotukset:

- Päihteiden käytön varhainen tunnistaminen. Nuorisoaseman rooli päihdekartoituksissa, varhaisissa hoitointerventioissa ja hoitoonohjauksissa. Säännöllinen lääkärin konsultaatiomahdollisuus.
- Yhteistyö koulunuorisotyön kanssa

5.3 Hyvinvoinnin tukeminen toisen asteen opinnoissa

Karkkilan lukio on Karkkilan ainoa toisen asteen oppilaitos. Lukiossa opiskelee noin 180 opiskelijaa, joista suurin osa on karkkilalaisia nuoria. Koko lukioyhteisö pyrkii edistämään nuorten hyvinvointia. Ryhmänohjaajat ja aineenopettajat kohtaavat nuoria päivittäin ja seuraavat jatkuvasti heidän hyvinvointiaan ja opintojen edistymistä. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tilannesidonnaisesti koulukuraattorin, terveydenhoitajan, koulupsykologin, erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin palveluita. Ongelmatilanteita käsitellään yhteisöllisesti tai yksilöllisesti edellä mainittujen muodostamassa monialaisessa opiskeluhoitoryhmässä. Karkkilan etsivän nuorisotyön edustajat käyvät säännöllisesti lukiossa tapaamassa opiskelijoita. Alaikäisten opiskelijoiden kohdalla yhteistyötä voidaan tehdä ankkuritiimin kanssa.

Kaikille toisen asteen opiskelijoille mahdollistetaan mm. opiskeluvaikeuksien ilmetessä työpajajakso, jolloin hän ei menetä opiskelupaikkaansa.

Opiskelijan jäädessä koulutuksesta pois, tulee eri organisaatioiden reagoida tilanteeseen nopeasti ja yhteistyössä. Työmalleja on edelleen kehitettävä monialaisesti.

Ennaltaehkäisevä etsivä nuorisotyö tukee toisen asteen opiskelijoiden arkea ja opiskelua yksilötyön ja ryhmätoimintojen avulla.

Opiskelijoilla tulee olla tarjolla riittävän monipuoliset ja joustavat opetusjärjestelyt sekä käytänteet monialaisen yhteistyön rakentamiseksi opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Oikea-aikaisuus, ohjauksen yksilölliset ratkaisut

Vaativaa erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan yhteistyöverkostot muodostuvat huoltajien lisäksi oppilaitoksen, työelämän, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutus- ja palveluverkostojen edustajista. Monialaisessa yhteistyössä ohjaus rakentuu opiskelijan kokonaistilanteen ympärille. Riittävän varhain aloitettu ohjausyhteistyö mahdollistaa ohjattavan elämän ja tarvittavien palveluiden saumattoman kokonaisuuden, joka tukee koulutukseen siirtymistä, tarvittavan osaamisen hankkimista ja opintojen jälkeistä sijoittumista työelämään. Yhteistyö on edellytys sujuvalle siirtymälle, tiedonsiirrolle ja tuen jatkuvuudelle.

Ohjausta tulee olla tarjolla erilaisiin opiskelu- ja urapolun vaiheisiin matalla kynnyksellä niissä ympäristöissä, missä opiskelija kulloinkin toimii. Riittävällä ja oikea-aikaisella ohjauksellisella tuella voidaan tukea opiskelijaa hakeutumaan hänelle sopivaan suuntaan ja ennaltaehkäistä opintopolkuun liittyviä pulmia jo ennakkoon. Oikea-aikaisuus tarkoittaa myös opiskelijan kysymyksiin ja ohjaustarpeisiin viiveetöntä ja yksilöllistä tarttumista.

Osallisuus

Opiskelijoita tulee kannustaa osallisuuteen. Se on omiin asioihin vaikuttamista, mukana oloa ja oman opiskelupolun aktiivista rakentamista. Osallisuuden kokemusta tukee tuntemus omasta toimintakyvystä ja osaamisesta sekä nähdäksi tulemisesta sellaisena kuin kokee olevansa. Kokeemukselliset menetelmät syventävät oppimista ja tuovat näkyväksi tulevissa opinnoissa tarvittavia taitoja ja sisältöjä. Tekemällä, kokeilemalla hakeutuja saa myös varmistusta itselle sopivista opiskeluvaihtoehtoista.

Toimintakykyajatteluun perustuvassa koulunkäynti-, opiskelu- ja toimintakyvyn kuvaamisessa näkökulma erityiseen ja vaativaan erityiseen tukeen on kokonaisvaltainen. Toimintakykyä ei kuvata vain hakijan toimintarajoitusten kautta vaan näkyväksi tulevat myös toimintakyvyn vahvuudet ja voimavarat, joita voidaan hyödyntää opintojen suunnittelussa.

Opintojen sujuminen edellyttää riittävää tiedonsiirtoa eri toimijoiden kesken. Tiedonsiirron tehostamiseen ja yhtenäistämiseen onkin eri toimijoilla vahva yhteinen tahtotila. Turvallinen tiedonsiirto eri hallintokuntien välillä edistää opiskelijan tavoitteiden toteutumista.

Meneillään olevat toimenpiteet:

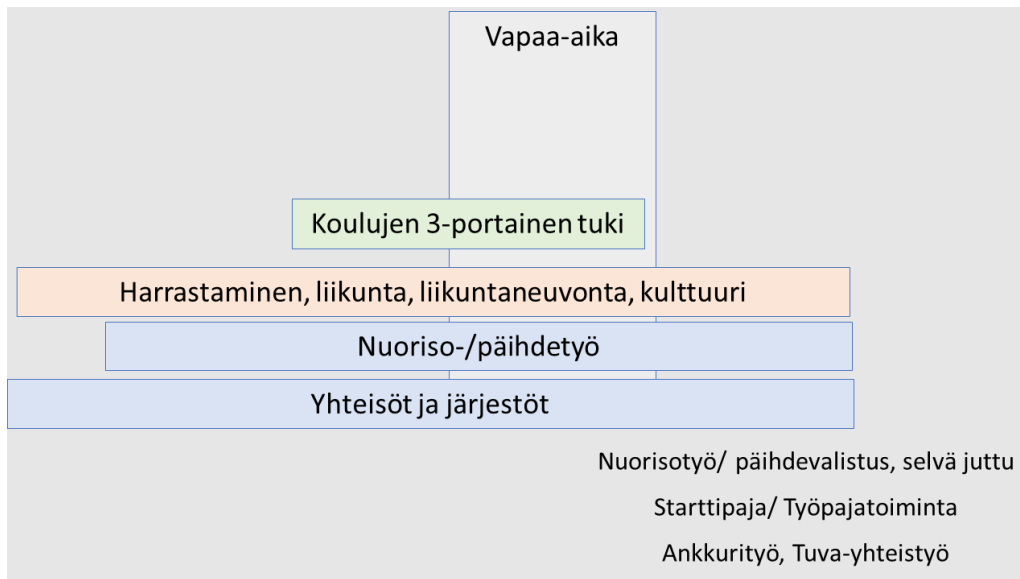
- Karkkilan lukio on yhteisöllinen lukio, jonka kaikki jäsenet osallistuvat lukiolaisten hyvinvoinnin vahvistamiseen. Ryhmänohjaajat, aineenopettajat ja opinto-ohjaaja ohjaavat opiskelijoita päivittäisessä koulutyössä.
- Opiskelijoilla on pääsy koulukuraattorin, terveydenhoitajan, koulupsykologin, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan palveluihin.
- Ongelmatilanteita voidaan käsitellä yhteisöllisesti tai yksilöllisesti monialaisessa opiskeluhooltoryhmässä, jonka kokoonpano määrittyy yksilöllisesti.
- Karkkilan etsivän nuorisotyön edustajat käyvät lukiossa tapaamassa opiskelijoita.
- Alaikäisten opiskelijoiden kohdalla yhteistyötä voidaan tehdä ankkuritiimin kanssa

Tavoitteet:

- Lukiossa kehitetään opiskelijoiden osallistamisen ja kuulemisen käytäntöjä omistajuuden ja yhteisöllisyyden tunteen voimistamiseksi.
- Varmistetaan, että lukiolaiset saavat valtakunnallisten suositusten mukaista erityisopetusta
- Huolehditaan tiiviillä yhteistyöllä monialaisen opiskeluhooltoryhmän toiminnan jatkuvuus, kun kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuollon palvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueelle
- Tehdään yhteistyötä Karkkilan kaupungin, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi

5.4 Hyvinvoinnin tukeminen vapaa-ajan palveluissa

Karkkilan kulttuurin ja vapaa-ajan palvelualue tuottaa lapsille ja nuorille suunnattuja erilaisia palveluja. Näitä kuvataan tarkemmin seuraavilla sivuilla. Olemassa olevia palveluita tulee kehittää edelleen sekä mahdollisuuksien mukaan osallistaa nuoria enemmän palveluiden suunnitteluun. Alla oleva kuva esittää vapaa-aikatoimen kokonaisuuden palvelut, joita avataan tarkemmin yksikkökohtaisissa kappaleissa.

Kuva 14. Nuorten tukemisen muodot

5.4.1 Nuorisopalvelut

Nuorisotyön keskeisenä tehtävänä on vahvistaa nuorten osallisuutta sekä mahdollistaa matalan kynnyksen toimintaan osallistuminen. Nuorisolain mukaan kunnan tehtäviin kuuluu nuorisotyö ja -nuorisopolitiikka. Kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisotyössä keskiössä on nuoren elämä, heidän asiansa ja huolensa, sosiaalisten suhteiden parantaminen, osallisuus, aito kohtaaminen nuoren ja aikuisen kesken sekä puolueettomuus ja kunnioitus.

Karkkilassa nuorisotyöhön kuuluu perusnuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä nuorten työpajatoiminta. Perusnuorisotyön kohderyhmänä ovat 7-17-vuotiaat sekä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kohderyhmä ovat 16-29-vuotiaat. Nuorisopalveluiden tavoitteena on tehdä nuorisotyötä, joka on kaikkien karkkilalaisten nuorten saavutettavissa sekä työtä tehdään ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta.

Perusnuorisotyö

Perusnuorisotyössä yhtenä tärkeimpänä toimintamuotona on avoin nuorisotyö, jota toteutetaan nuorisotalolla. Tärkeää onkin turvata nuorille tila, joka on nuorten näköinen, viihtyisä ja turvallinen sekä riittävä ohjaajaresurssi, jonka avulla tilat pystytään pitämään auki. Perusnuorisotyössä näkökulma on ennaltaehkäisevässä työssä. Nuoriso-ohjaajien rooli on olla nuorten puolella, toimia turvallisina ja läsnä olevina aikuisina sekä kohdata nuori aidosti. Nuorisotyössä myös puolueettomuus ja kunnioitus nuoria kohtaan on tärkeää. Nuorisotyöllä tuetaan myös vanhemmuutta tarjoamalla matalan kynnyksen harrastustoimintaa koulupäivien jälkeen sekä loma-ajan toimintaa, jotta lapsilla ja nuorilla olisi järkevää tekemistä vapaa-ajalla, kun huoltajat ovat töissä.

Jokaiselle lapselle ja nuorelle on tärkeää kuulua ja olla osa jotain toimintaa tai ryhmää. Osallisuuden kokemuksella pystytään lisäämään terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osallisuutta edistämällä pystytään vähentämään myös eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Lapsia ja nuoria tulee kannustaa osallisuuteen ja heidän mielipiteitään tulee kuulla heitä koskevassa päätöksenteossa. Karkkilassa toimiikin nuorisovaltuusto, jonka tehtävänä on edustaa karkkilalaisia nuoria kunnallisessa päätöksentekojärjestelmässä, toimia linkkinä nuorten ja päätöksentekijöiden välillä, ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin ja tehdä aloitteita. Nuorisovaltuuston toimintakausi on kaksi vuotinen ja siihen voi hakea 13-18-vuotias karkkilalainen nuori. Nuorisovaltuuston ohjauksesta vastaa nuorisopalvelut.

Yksi keino lisätä lasten ja nuorten osallisuutta on tarjota monipuolista, mieluista ja hyvinvointia tukevaa vapaa-ajan harrastustoimintaa. Nuorisolakiin on kirjattu 25.11.2022 Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta, jonka tarkoituksena on edistää nuorten hyvinvointia mahdollistamalla perusopetukseen osallistuvalla nuorella mieluista ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen tai ennen sen alkamista. Lakiin on myös kirjattu, että kun kunta järjestää harrastustoimintaa, sen tulee kuulla nuoria heidän harrastustoiveistaan, yhteen sovittaa olemassa olevia harrastamisen hyviä toimintatapoja sekä edistää koulun ja harrastuksen järjestäjien yhteistyötä. Karkkilaan on luotu Karkkilan harrastamisen malli, jonka avulla pystytään turvaamaan karkkilalaisille lapsille ja nuorille harrastus koulupäivän jälkeen. Harrastustoimintaan osallistuminen on lapselle ja nuorelle aina vapaaehtoista.

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu kunnan tehtäviin ja se on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja, lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Karkkilassa ehkäisevän päihdetyön työryhmä on moniammatillinen ja ryhmässä on nimetyt edustajat nuorisopalveluista, varhaiskasvatuksesta ja kouluilta.

Perusnuorisotyö tekee tiiviisti yhteistyötä eri nuorten parissa toimivien tahojen, koulujen ja nuorten vanhempien kanssa. Työhön kuuluu moniammatillinen yhteistyö kuten Karkkila-Vihti-Lohja alueella toimiva Ankkuritiimi, ehkäisevä päihdetyö, koulukohtaiset **opiskeluhoitoryhmät** sekä yhteistyö paikallisten järjestöjen kanssa. Moniammatillista yhteistyötä ja verkosto yhteistyötä vahvistamalla mahdollistetaan nuorille suunnatut tukipalvelut oikea-aikaisesti.

Toimenpide-ehdotukset:

- Toimivat ja asianmukaiset tilat nuorille (nuorisotilat sekä harrastetilat kuten bänditila).
- Nuorisopalveluiden henkilöstöresurssien tarkistaminen ja lisääminen.
- Nuorten hyväksyminen yksilöinä, sellaisina kuin he ovat.
- Karkkila-mallin säilyttäminen myös tulevaisuudessa. Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien turvaaminen.
- Lisää kohtaamispaikkoja, ilmaisia liikuntapaikkoja ja harrastusmahdollisuuksia myös nuorille
- **Selvä juttu sekä suun terveydenhoidon yhteistyö nuuskan käytön vähentämiseksi**

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tarjota nuorelle turvallinen ja luotettava aikuiskontakti. Tavoitteena on, että etsivään nuorisotyöntekijään voi nuori ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä ja vapaaehtoisesti. Etsivän nuorisotyön toimintaa ohjaa nuorisolaki (Nuorisolaki 1285/2016).

Yhteiskunnallisen osallisuuden lisääminen. Keinot, jolla sitä toteutetaan Karkkilan etsivässä nuorisotyössä

- Paikallisen ja kansallisen palveluverkoston tutuksi tekeminen esim. omien oikeuksien ja velvollisuuksien sanottaminen tukien saajana, opiskelijana, työntekijänä.
- Minä pystyvyyden vahvistaminen
- Sosiaalinen vahvistaminen
- Itsenäisyyteen ja nuoreen aikuisuuteen tukeminen esimerkein. Asunto, opiskelu, tukiasiat viranomaisprosessien avaaminen, hyvinvoinnista huolehtiminen eri osa-alueilla tutustuttamalla eri terveyspalveluiden piiriin ja olla tarvittaessa nuoren mukana asioimassa.
- Tutustutetaan harrastustoimintaan Karkkilassa (liikunta, kulttuuri yms)
- Kannustetaan aktiivisuuteen nuoren tilanne huomioiden
- Terveellisempien elämäntapojen omaksuminen ja niiden tukeminen (nukkuminen, ravinto)
- Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen

Työpajatoiminta

Karkkilassa toimii nuorten työpaja Ruukinpaja, jonka kohderyhmää ovat 16-29 -vuotiaat karkkilalaiset nuoret. Nuorten työpaja työllistää ja kouluttaa karkkilalaisia nuoria sekä auttaa elämän hallintaan liittyvissä asioissa. Työpajalla nuoren on mahdollista saada starttivalmennusta ja työvalmennusta.

Starttivalmennus on matalan kynnyksen toimintaa, joka on suunnattu 16-25 -vuotiaille karkkilalaisille nuorille. Starttivalmennuksessa keskitytään mm. elämönhallinnallisten asioiden hoitamiseen ja päivärytmin löytämiseen sekä harjoitellaan sosiaalisten taitojen vahvistamista. Starttivalmennuksessa lähtökohtana on saada nuori luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä. Lisäksi starttivalmennuksen aikana tehdään erilaisia kädentaidon töitä, retkiä, oppilaitos ja työpaikkavierailuja. Starttivalmennus jakson aikana nuorelle tarjotaan vahva tuki ohjaajilta.

Työvalmennuksen kohderyhmää ovat 17-29 -vuotiaat karkkilalaiset nuoret. Työvalmennuksessa nuori osallistuu Ruukinpajan erilaisiin ja monipuolisiin työtehtäviin. Pajajakson alussa nuorelle laaditaan suunnitelma sekä nuoren toiveet huomioidaan nuorta sijoittaessa työpajan toimintoihin. Pajajaksoon kuuluu myös säännöllinen ja suunnitelmallinen nuoren arviointi ja nuorta osallistetaan arvioinnissa. Lisäksi nuorille järjestetään erilaisia koulutuksia, yritysvierailuja, viikoittaista liikuntaa sekä hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä.

Työpajan lähtökohtana on tukea ja kannustaa nuorta löytämään oma polku sekä kiinnostuksen kohde. Elämönhallinnan asiat ja niiden tukeminen ovat työpajan toiminnassa arkipäivää. Jokainen nuori kohdataan omana itsenään, tukea annetaan yksilöllisesti ja yhteisöllisesti sekä nuorten osallisuus on toiminnassa huomioitu. Työpajan toiminnalla vähennetään syrjäytymistä, tarjotaan ohjattua ja tuettua työtä sekä mahdollisuutta kouluttautua oppisopimuksella. Toisinaan pajajakso voi olla myös nuorelle ”aikalisä”, jonka aikana nuori saa mahdollisuuden pohtia omaa paikkaansa yhteiskunnassa.

5.4.2 Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tehtävänä on järjestää liikuntapalveluja, tukea kansalaistoimintaa, tarjota liikuntapaikkoja, sekä järjestää terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen.

Liikuntapalvelut järjestää erilaisia liikuntaryhmiä ja tapahtumia sekä kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen. Liikuntapalvelut koordinoi ja hallinnoi Karkkilan kaupungin liikuntatilojen käyttöä. Karkkilassa alle 18-vuotiaiden karkkilalaisten liikunnan harrastus- ja valmennusryhmille sekä alle 18-vuotiaille yksityiskäyttäjille myönnetään vapautus liikuntatilojen maksuista. Maksuttomuuden avulla lasten ja nuorten harrastusmaksut pystytään Karkkilassa pitämään kohtuullisina.

Liikuntapalveluiden yhtenä liikkumista edistävänä palveluna on liikuntaneuvonta. Liikuntaneuvontaan voi ilmoittautua itse tai liikuntalähetteen avulla. Liikuntalähetteen voi nuorelle kirjoittaa esimerkiksi terveydenhuol-

lon ammattilainen, sosiaalitoimi tai etsivä nuorisotyö. Tällä hetkellä liikuntaneuvontaa on järjestetty nuorille aikuisille 18-29 -vuotiaille ja sitä vanhemmille. Tarve olisi luoda liikuntaneuvonnan malli lapsille ja nuorille 7-17-vuotiaille sekä perheille. Näin ollen tavoittaisimme varhaisessa vaiheessa ne lapset ja nuoret, jotka liikkuvat terveystensä kannalta liian vähän.

UKK-instituutti on laatinut liikuntasuositukset eri kohderyhmille. Suositukset on laadittu alle kouluikäisille (kuva 1), 7-17-vuotiaille lapsille ja nuorille (kuva 2) sekä 18-29 -vuotiaita nuoria koskeva aikuisten liikkumisen suositukset (kuva 3). Liikuntapalvelut huomio toiminnassa liikuntasuositukset ja kannustaa lapsia ja nuoria lisäämään arkiliikuntaa ja auttaa tarvittaessa löytämään itselleen sopivan harrastuksen. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa liikkumisen edistämiseksi.

Alle kouluikäisten liikkumisen suositukset

Kuva 15. Vauhti virkistää. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016: 21.

Kuva 16. UKK-instituutti

Viikoittainen liikumisen suositus 18-64-vuotiaille

UKK-instituutti

Kuva 17. Liikumisen suositukset 18-64 -vuotiaille.

5.4.3 Kulttuuripalvelut

Kaupungin kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda edellytyksiä kulttuurin ja taiteen monipuoliselle kokemiselle, tekemiselle ja saatavuudelle Karkkilassa. Kulttuurin ja taiteen parissa toimiminen tuottaa parhaimmillaan pysyvää hyvinvointia.

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan taiteen ja kulttuurialojen ammattilaisten lapsille tuottamaa ja yhdessä lasten kanssa tekemää kulttuuria, kulttuuripeirinnön välittämistä sekä lasten itsensä luomaa, esimerkiksi leikkiin perustuvaa kulttuuria. Lastenkulttuuri edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla turvallisia ja laadukkaita kokemisen ja tekemisen mahdollisuuksia. Luovuuteen innostaminen, elinympäristön viihtyvyys sekä kulttuuripeirinnön ja -identiteetin tuntemus ehkäisevät syrjäytymistä, vahvistavat vuorovaikutustaitoja ja auttavat minäkuvan rakentamisessa.

Karkkilassa tärkeänä lastenkulttuurin väylänä toimii kulttuurikasvatussuunnitelma (KOPS), joka valmistuu ja otetaan käyttöön vuonna 2023. KOPS tuo kulttuurisisällöt osaksi varhaiskasvatuksen ja koulujen arkea. Perusopetuksessa kulttuurikasvatus tavoittaa KOPSin avulla kunkin ikäluokan kokonaisuudessaan. Sisällöissä huomioidaan monipuolisesti eri taiteenlajit, kulttuurin kokemisen muodot (esitykset, työpajat, retket), paikalliset erityispiirteet ja toimijat sekä lasten kokemusmaailman ajankohtaiset ilmiöt.

Suoraan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa toteutettavan kulttuuritarjonnan lisäksi kulttuuripalvelut tuottaa maksuttomia kulttuurisisältöjä myös lapsiperheille ja nuorille. Toimintaa voidaan järjestää niin kaikille avoimina yleisötapahtumina kuin kohdennetusti esim. lukion tai nuorten työpajan kautta. Maksuttomia kulttuuriharrastuksia on tarjolla harrastamisen hankkeen kautta kouluikäisille. Hanketta koordinoi nuorisopalvelut, mutta kulttuuripalveluiden asiantuntemusta voidaan hyödyntää tarjontaa suunniteltaessa.

Kulttuuripalveluissa tehdään laajaa yhteistyötä niin kaupunkiorganisaation sisällä kuin vapaan kentän toimijoiden kanssa. Kohde- ja tila-avustuksilla, yhteistyösopimuksilla, tapahtumatoimijoiden houkuttelulla ja viestinnällä pyritään edistämään lastenkulttuuritarjontaa myös muiden kuin kaupungin järjestämien tapahtumien ja harrastusten muodossa. Uusiin avauksiin ja ideoihin suhtaudutaan ennakkoluulottomasti.

Kulttuuripalvelut hallinnoi Kansankulman kokoontumistilaa, jonka käyttö on kaikille kaupunkilaisille maksutonta. Kansankulmaa voi varata niin yleisötapahtumia, omatoimista harrastamista kuin yhdistysten kokouksia varten. Yhteiskäytössä olevaa kokoontumisen paikkaa voivat hyödyntää esimerkiksi perhepäivähoitajat, karkkilalaiset nuoret, sekä lapsille ja nuorille toimintaa järjestävät aikuiset.

Karkkila on kuulunut vuodesta 2018 alkaen valtakunnalliseen Kaikukortti-verkostoon. Kaikukortilla pääsee maksutta esim. museoon, teatteriin, elokuvaan ja työväenopiston kursseille. Kaikukortin tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taidetta. Kaikukortin voi saada vähintään 16-vuotias henkilö, mutta aikuisen kanssa tapahtumiin voivat maksutta osallistua myös hänen alaikäiset lapsensa ja lapsenlapsensa.

Kulttuuripalvelut edustaa Karkkilaa Nuori Kulttuuri-verkostossa, joka on OKM:n rahoittamaa lasten ja nuorten kulttuurin harrastamista ja kulttuurisen nuorisotyön toteutumista edistävää verkostotoimintaa. Tavoitteena on, että kulttuurisen nuorisotyön edistämiseen Karkkilassa voidaan jatkossa kohdentaa nykyistä enemmän resurssia nuorisopalveluiden puolelta.

5.4.4 Taiteen perusopetus

Taiteen tekeminen tukee lasten ja nuorten kokonaisvaltaista jaksamista ja hyvinvointia. Taiteen perusopetuksen pitkäjänteinen harrastaminen tukee oppimista ja tuottaa lapsille ja nuorille onnistumisen ja oppimisen kokemuksia, jotka tukevat mielenterveyttä ja kriisinsietokykyä, identiteetin kehittymistä ja antavat rauhaa syventyä ja kehittyä.

Taiteen perusopetuksessa vahvistetaan luovaa ajattelua ja toimintaa, aisti- ja tunneherkkyyttä ja tuetaan vuorovaikutustaitoja. Yksilöllisyys huomioiden vuorovaikutustaidot ja yhteistoiminnallinen tekeminen kehittyvät. Taiteen kautta tapahtuva itseilmaisu on turvallinen kanava purkaa ja käsitellä monenlaisia, vaikeita tunteita. Taiteen perusopetuksessa luodaan uusia kaverisuhteita mielekkään harrastamisen parissa toisia kunnioittaen ja huomioiden. Lisäksi lapsi ja nuori pääsee ryhmäytymään toisin, kuin koulunsa ryhmän kanssa, mikä voi tuoda helpotusta esim. koulukiusaamistilanteissa.

Taiteen perusopetus voi tarjota koko elämää rikastuttavaa verkostoitumista kansallisesti ja kansainvälisesti sekä lisätä sosiaalista ja kulttuurista pääomaa ja arvokkaita taitoja toimia työelämässä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Karkkilassa taiteen perusopetusta annetaan kuvataiteesta yleisen oppimäärän mukaan, musiikista laajan ja tanssista yleisen sekä laajan oppimäärän mukaan. Taiteen perusopetuksen opintojen piirissä on Karkkilassa keväällä 2023 vähän alle 300 lasta ja nuorta ja lukuvuonna 2022-2023 pidetään noin 3600 oppituntia (45min) opetusta. Taiteen perusopetus on tasolta toiselle etenevää ammatillaisen toteuttamaa taiteenharrastamista. Taiteiden harrastamisesta pyritään tekemään mahdollisimman saavutettavaa kaikille halukkaille.

Taiteen perusopetuksen oppilaitokset tekevät yhteistyötä keskenään, koko koululaitoksen ja muiden alueen toimijoiden kanssa sekä tuottavat konsertteja, näyttelyitä ja esityksiä, jotka rikastuttavat Karkkilan kulttuuritarjontaa ja joihin myös muilla kuin oppilaitosten opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua. Yhteis-

toimintamuotoja Karkkilan kaupungin kanssa ovat mm. elämyspolku-, kaiku-kortti- sekä koulujen kerhotoiminta. Opistot ovat mukana Karkkilan tapahtumissa ja järjestävät mm. kesäleirejä.

Karkkilan Kuvataidekoulu: <https://www.karkkilankuvataidekoulu.fi/>

Karkkilan musiikkikoulu: www.kamuko.fi

Tanssiopisto Vinha: www.vinha.net

5.4.5 Museopalvelut

Museoiden yleisenä toiminta-ajatuksena on kerätä ja vaalia kulttuuriperintöä, ja tuoda sitä esille yleisölle omassa toiminnassaan esimerkiksi näyttelyinä, tapahtumina tai julkaisuina. Hyvinvointivaikutukset tulevat näkyviin sekä elämyksen kautta virkistävinä kokemuksina että oppimisen kautta. Koko yhteisölle tarjotaan myös mahdollisuus kokea jotain samaa.

Karkkilan kaupungin museopalveluiden toiminnot ovat suunnattu pääosin kaikenikäisille. Päiväkotij- ja koululaisryhmille on maksuton sisäänkäynti kaikkiin Karkkilan kaupungin ylläpitämiin museokohteisiin.

Museot toimivat oppimisympäristöinä. Ne kasvattavat ymmärrystä omista juurista ja jakavat tietoa menneestä, olevasta ja tulevasta. Monet näyttelyt voi ottaa osaksi esimerkiksi historian, kuvataiteen, biologian tai kielten opetusta. Päiväkotij- ja koululaisryhmille maksutta tarjottavat opastukset avaavat näyttelyiden teemoja. Museoiden luomia opetus- ja sekä muita syventäviä materiaaleja on saatavilla myös verkossa. Museon sivuilta löytyy myös linkit verkossa oleviin kahdeksaan karttapohjaiseen kävelykierrokseen, joista saa tietoa muun muassa Högforsin tehtaan ja Karkkilan kaupungin historiasta, Koskireitistä sekä puistoissa esillä olevista veistoksista. Karkkilan museokohteet kuuluvat myös koulu- ja päiväkotijikäisille suunnattuun Elämyspolkuun.

Haasteita museopalveluiden lasten ja nuorten toiminnan tuottamiseen tuo resurssien vähyytj ja pedagogisen henkilöstön puute.

5.4.6 Kirjasto

Kirjasto edistää lasten ja nuorten lukemiskulttuuria ja hyvää lukutaitoa tarjoamalla ajanmukaisen ja monipuolisen aineistokokoelman sekä erilaisia monilukutaitoa tukevia tapahtumia. Monipuolinen lukutaito on avain hyvinvointiin ja välttämätön taito nyky-yhteiskunnassa, sillä se on kaiken oppimisen perusta, edellytys itsensä kehittämislle ja aktiiviselle osallistumiselle yhteiskuntaan. Lukeminen rikastuttaa mielikuvitusta, alentaa stressitasoa ja herättää iloa.

Kirjasto tekee tiivistä ja säännöllistä yhteistyötä koulutoimen ja varhaiskasvatuksen kanssa, jonka johdosta kirjasto tavoittaa miltei kaikki kaupunkimme lapset ja nuoret. Maksuttomana palveluna kirjasto on tasa-arvoisesti kaikkien saatavilla.

Kirjastokortti on monelle lapselle ensimmäinen oma kortti, jonka myötä lapsi saa samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muut kirjaston käyttäjät. Kirjasto on matalan kynnyksen paikka, jossa harjoitellaan käyttämään yhteiskunnan palveluja ja hoitamaan omia asioita. Kirjaston käyttö rohkaisee lasta tulemaan itsevarmaksi kansalaiseksi.

Kirjaston tulevan peruskorjauksen yhteydessä lapsille ja nuorille suunnitellaan tarkoituksenmukainen ja monenlaista toimintaa tukeva kirjastotila, josta löytyy sekä hiljaista tilaa opiskeluun että kohtaamisiin ja tapahtumiin sopivia tiloja.

5.4.7 Vapaa sivistystyö

Karkkilan työväenopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, jonka tehtävänä on sekä valmentaa että tukea ihmisiä ja yhteisöjä oppimaan ja siten selviytymään jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Työväenopiston merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä sekä toimintakyvyn ylläpitämisessä on merkittävä. Opisto tarjoaa asukkaille mahdollisuuden omaehtoiseen opiskeluun, itsensä kehittämiseen ja kansalaisvalmiuksien lisäämiseen. Palveluiden tulevaisuuden turvaamiseksi rakennetaan jatkuvasti kestävä yhteistyötä monipuolisesti kaupungin eri toimijoiden kanssa.

Työväenopisto tarjoaa vuosittain noin 170 kurssia ja lähes 5000 opetustuntia alueen asukkaille. Opisto tekee kiinteää yhteistyötä kaupungin toimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten kanssa. Tulevaisuuden näkymiä suunnitellaan jatkuvan oppimisen ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Työväenopiston tarjonnasta löytyy muun muassa kädentaitoja, liikuntaa, kieliä, musiikkia ja muita taiteita sekä yleisluentoja. Opisto on aikuisoppilaitoksena tarkoitettu ensisijaisesti aikuisille, mutta monissa aineissa (etenkin musiikki ja taideaineet) opetus soveltuu myös nuorille ja kouluikäisille lapsille. Lisäksi opistossa toimii joitakin erikseen lapsille ja nuorille suunnattuja ryhmiä (nuorisoteatteri) sekä koko perheelle suunnattuja kursseja. Opiston ryhmät ovat avoimia kaikille, myös muiden kuntien asukkaille. Karkkilan kaupunki on mukana Kaikukortti-verkostossa, sen tarkoituksena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien henkilöiden mahdollisuutta nauttia taiteesta ja kulttuurista. Työväenopiston kurssit ovat osa kaupungin Kaikukortti-toimintaa.

Vuonna 2022 opiston kursseilla kävi 0 – 19 -vuotiaita 99 ja 20 – 29 -vuotiaita kurssilaisia 25.

5.4.8 Kolmas sektori

Karviaisen Nuorisosasema auttaa 13 – 18-vuotiaita karkkilalaisia nuoria, ammattikoulun ja lukion opiskelijoita sekä heidän perheitään tarjoamalla

luottamuksellista keskusteluapua elämän solmukohtissa. Nuorisoasemalla järjestetään yksilötapaamisia, tilannekartoituksia, perhe- tai verkostotapaamisia, vanhemmuuden tukea sekä puhelinkonsultaatiota. Palvelut ovat maksuttomia.

MLL tarjoaa myös palveluja nuorille; nuortennetti ja –puhelin (MLL keskusjärjestö). Lisäksi järjestetään lastenhoitokursseja, joiden avulla voi hankkia työmahdollisuuksia tilapäisenä lasten hoitajana.

Nuoren ajattelun ja vastuullisuuden herätteleminen sekä tuki päihteisiin liittyvissä asioissa on suunnitelmakaudella keskeistä. Nuorten asemaa osana kuntaa/kaupunkia vahvistetaan lisäämällä dialogisuutta eri ikäisten kuntalaisten kesken.

Päihteiden käytön ennaltaehkäisyä ja hoitoa tehostetaan. Lisäksi nuoren toimintakykyä ja hyvinvointia vaarantavien mielenterveyspulmien hoitamisesta tehostetaan oikea-aikaisin toimenpitein.

- Ohjaus ja yhteistyö laaja-alaisesti nuorisoaseman kanssa.
- Koulunuorisotyön avulla mahdollistetaan turvallisen aikuisen läsnäolo säännöllisesti Karkkilan yläkoululla.
- Nuorisoasema toteuttaa nuoren tarvitsemat päihdekartoitukset sekä varhaisvaiheessa olevan päihteidenkäytön hoitoa.
- Suunnitelmakaudella hyödynnetään puolustusvoimien kutsuntoja riskinuorten seulonnassa ja tukipalveluiden piiriin ohjaamisessa. Kutsuntaikäisten liikuntatoimintaa kehittämällä autetaan nuorta selviämään paremmin palvelusajastaan ja vahvistetaan nuoren itsetuntoa.
- Tarjotaan mahdollisuus toisen asteen opintojen suorittaminen osittaisesti työpajalla
- Vahvistetaan nuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna
- Uudenmaan koulutuksenjärjestäjien ja Uudenmaan liiton laatimassa yhdessä takuuseen ohjauskirjassa on vinkkejä toisen asteen opintojen loppuun saattamiseen auttamiseen <https://yhdedssa-koulutustakuuseen.fi/ohjauskirja/>

Toimenpide-ehdotukset:

- Tuetaan osallisuutta: nuorten vaikuttamiskanavat (oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, talotoimikunnat), osallisuuden näkökulma tulee huomioida kaikessa toiminnassa.
- Lisätään verkostoyhteistyötä nuorten asiakassuunnitelmien laadinnassa ja palveluiden toteutuksessa Ohjaamon avulla
- Järjestetään tavoitteellista kohdennettua pienryhmätoimintaa
- Tuetaan matalan kynnyksen harrastustoimintaa
- Vahvistetaan nuorisotyötä matalan kynnyksen palveluna

- Parannetaan nuorisotyön saavutettavuutta
- Päihteitä käyttävien nuorten tilanteisiin puuttuminen on aktiivista ja aikuisten päihteiden käyttöön liittyvien riskien tietoisuutta lisää.
- Päihdekasvatusta järjestetään kouluilla ja oppilaitoksissa.

Resurssit, joilla mahdollistetaan suunnitelmakauden toimenpiteet

- Riittävä ja osaava henkilöstö, erityisesti nuorisopalveluissa
- Eri toimijoiden yhteistyö ja verkostoituminen
- Kolmannen sektorin ja kunnan/kaupungin yhteistyön suunnitelmallisuus

6. Yhteistyö eri tahojen välillä

Tavoite: Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön

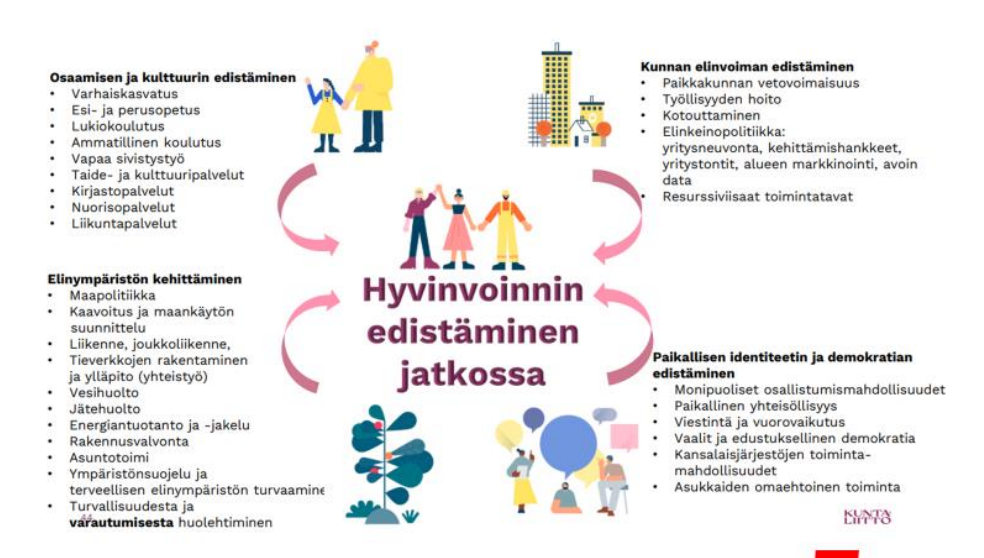
Hyvinvointialueiden syntymisen myötä yhteistyö perinteisten lapsi- ja perhepalvelujen (neuvola, varhaiskasvatus, koulu, ml opiskeluhoito, sosiaalityö, lastensuojelu, kasvatus- ja perheneuvola, erikoissairaanhoido, kirkon perheneuvonta, järjestöt ja yhdistykset) kanssa muuttaa muotoaan. Yhdyspintatyössä etsitään uusia toimintamalleja ja käytänteitä. Murrosvaiheessakin tulisi ottaa järjestelmällisesti puheeksi lapsen turvallisen kasvun ja kasvuympäristön edellytykset. Yhdessä perheen kanssa tulisi selvittää myös väkivallan riskitekijöitä. Palveluissa huomioidaan maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten vanhempien kulttuurisensitiivinen tiedon tarve ja tuki hyvään vanhemmuuteen.

Neuvolatyössä edistetään turvallista ja myönteistä kasvatapaa tarjoamalla vanhemmille aiheesta tietoa lasten ikään liittyvistä kehitysvaiheista.

7. Kehittäminen ja tavoitteet

7.1 Hyvinvoinnin edistäminen Karkkilassa

Hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntien roolia siirtämällä terveys- ja sosiaalipalvelut hyvinvointialueiden vastuulle 1.1.2023. Kuitenkin kunnilla säilyy vastuu asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä. Alla oleva kuva kertoo kunnille jäävät vastuut. Hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään osamisen ja kulttuurin edistämiseen lasten ja nuorten osalta.

Kuva 18. Kuntien vastuulle jäävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

7.2 Kestävän kehityksen tavoitteet

Kestävän kehityksen tavoitteet (*Sustainable Development Goals*) astuivat voimaan vuoden 2016 alussa. Ne sitovat niin köyhiä kuin rikkaitakin maita eli ne ovat universaaleja. Tarkoituksena on kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi ja ihmisoikeudet, taloudellinen vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

Kaikki kestävä kehityksen tavoitteet ovat tärkeitä ja ne linkittyvät tiiviisti toisiinsa: yhtäkään tavoitetta ei voi tavoitella toisen kustannuksella. Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseen tarvitaan niin valtioita, päättäjiä kuin kansalaisiakin. Ne ovat joukko tavoitteita, joiden tavoitteena on antaa suunta kansainvälisen kehityksen tulevaisuudelle. Niiden tavoitteena on tehdä maailmasta kaikille parempi paikka elää. Kestävän kehityksen tavoitteita luotaessa on pyritty huomioimaan sekä ympäristö, ihmiset, ihmisoikeudet, alueelliset ja kulttuurilliset erot, talouden näkökulmat, että niiden sovellettavuus kaikille maailmaan. Tavoitteiden keskiössä on yhteistyö ja ihmisoikeuksien merkitys.

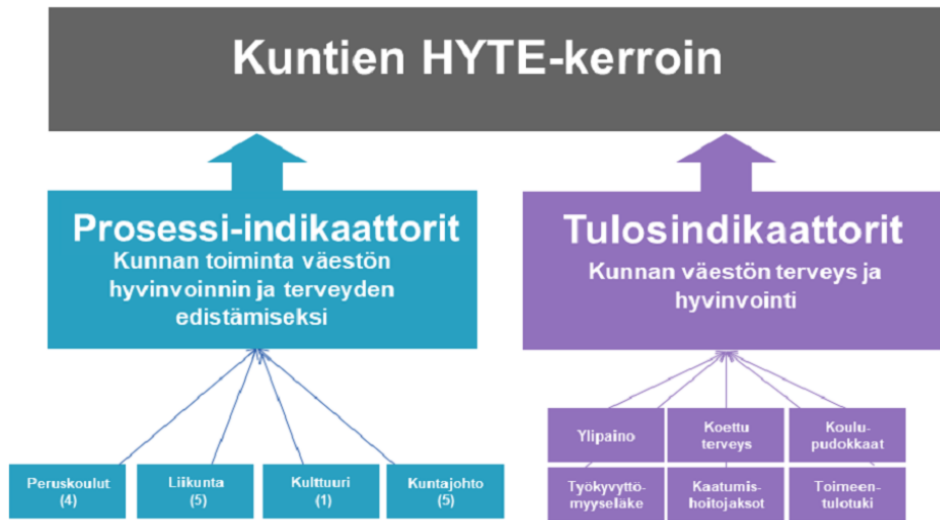
Karkkilan kaupunki on strategiassaan sitoutunut kestävä kehityksen tiekarttojen käyttöönottoon ja toteutukseen.

8. HYTE –kertoimen merkitys hyvinvointiin

Kunnille otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli [HYTE-kerroin](#). HYTE-kerroin on kannustin, sillä valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.

Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen.

Kunnat voivat itse vaikuttaa kertoimen suuruuteen ja sen perusteena oleviin indikaattoreihin omalla toiminnallaan. Tämän vuoksi myös kaupungin sähköiseen hyvinvointisuunnitelmaan on valittu keskeiset HYTE-kertoimeen vaikuttavat indikaattorit.

Kuva 19. Kuntien HYTE-kertoimen indikaattorit

HYTE-kertoimen suuruus lasketaan kahdenlaisten indikaattorien perusteella.

- Prosessi-indikaattorit (15 kpl) kuvaavat kunnan toimintaa ja nykytilannetta.
- Tulosindikaattorit (6) taas kertovat kunnan väestön hyvinvoinnissa ja terveydentilassa tapahtuvia muutoksia.

Hyvinvointisuunnitelmaan on valittu vain lapsia ja nuoria koskevat indikaattorit. Ne kuvaavat muutosta tarkastellulla ajanjaksolla.

Hyte-kertoimen tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu siten, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa tuloksiin.

Toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien avulla pyritään vastaamaan siihen millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Prosessi-indikaattoreista neljä mittaa kunnan terveydenedistämiseksi (TEA) peruskouluissa, viisi liikuntatoimessa, viisi kuntajohdossa ja yksi kulttuuritoimessa.

Prosessi-indikaattorit Karkkilan osalta vuodelta 2021 on etsitty TEA-viisarista tähän raporttiin siltä osin, kuin ne ovat löydettävissä.

- Kulttuuriin osallistumisen kynnyksen madaltaminen: Kulttuuriin osallistumista edistäessään kunta järjestää itse tai taloudellisesti tukee toimintaa, jolla madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnystä. (Toteutuu.)
- Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus: Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (Toteutuu hyvin.)
- Oppilaiden poissaolot: Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa. (Toteutuu vaihtelevasti.)
- Liikuntavälitunnit: Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit. (Toteutuu vaihtelevasti.)
- Kouluruokailu-suositus: Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä. (Toteutuu vaihtelevasti.)

Toimenpide-ehdotukset:

- Omassa toiminnassa keskitytään toimenpiteisiin, joilla pyritään vaikuttamaan sekä tulos- että prosessi-indikaattoreihin. Kun näissä todetaan edistystä, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on mitattavissa indikaattoreiden pisteiden avulla.

9. Toteuttaminen ja seuranta

Kunnan toiminta- ja päätöksenteko-organisaatiossa määritellään pysyvät rakenteet, yhteistyöelimet ja foorumit, joissa lasten, nuorten ja perheiden asioita tarkastellaan kokonaisuutena.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa toteutetaan vuosittain talousarvion seurannan kautta toimielimessä. Osavuosikatsauksien yhteydessä raportoidaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista

- Lautakuntien vuosisuunnitelmiin määritellään toiminnalliset tavoitteet
- Talousarviossa varataan määrärahaa tavoitteiden toteuttamiseen

10. Arviointi

Suunnitelman seuranta ja arviointi on vakiintunut osa kunnan toiminnan ohjauksen kokonaisuutta. Keskeiset seurannan ja arvioinnin kohteet voidaan ryhmitellä seuraavasti:

1. lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutokset
2. palvelujärjestelmän toimivuus ja kasvuympäristön tilanne sekä
3. suunnitelman tavoitteiden toteutuminen.

Tähän on koottu muutamia kehittämistä toivottuja kokonaisuuksia.

1. Miksi karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat mielestäsi hyvin?

- Karkkilassa on upeita, huomaavaisia, kohteliaita, ulospäin suuntautuneita nuoria
- pääosa nuorista voi hyvin, ovat aktiivisia ja hyvin mukana
- täällä on mahdollisuuksia harrastaa
- matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia
- kohtuullisen kokoiset koulut ja päiväkodit, tarpeeksi jakotunteja, pienluokat
- laadukas perusopetus ja lähikoulut, joissa opettajien vaihtuvuus on kohtalaista tai jopa vähäistä
- luokkatoverit pysyvät samoina melko pitkän aikaa
- neuvolassa ammattitaitoiset ihmiset
- turvaverkot hyviä
- luonto
- rauhallinen ja turvallinen asuinympäristö
- hyvät liikunta ja harrastus mahdollisuudet

Miksi karkkilalaiset lapset ja nuoret voivat mielestäsi huonosti?

- nuorilla ei ole riittävästi aikuisten läsnäoloa / tukea kasvamiseen ja kehittymiseen
- vanhempien "aikuisuuden" puute
- vähän saatavilla aikaista apua
- palveluiden huono saatavuus ja niiden saaminen monimutkaista
- terveydenhuollon palvelut ovat heikosti ja vaikeasti saatavilla
- paikkoja kokoontumisille saisi olla enemmän
- nuorille on heikosti saatavilla muuta vapaa-ajan toimintaa
- perheiden taloustilanne huono
- pätevän henkilöstön puute varhaiskasvatuksessa / kouluilla
- mielenterveys ja päihdeongelmat lisääntyneet
- lasten keskittymiskyvyn puutteesta
- ylisukupolvinen syrjäytyminen
- päihteiden käyttö
- kiusaaminen
- pandemian aikainen oppimisvelka, syrjäytyminen, kokemus yhteisön ulkopuolelle jäämisestä
- puutteellinen yhdenvertaisuus ja tasa-arvokasvatus

2. Mitä palveluita on tarpeeksi lapsille, nuorille ja perheille?

- lapsille ja perheille järjestetään hyvin paljon monipuolista toimintaa
- lasten, nuorten ja perheiden palveluita on melko monipuolisesti olemassa,
- urheilu ja liikuntaharrastuksia on tarjolla kiitettävästi
- nuorisotoimen ja seurakunnan leirit ovat olleet mukavia
- harrastushankkeen kerhot ovat huippuja
- kaikkia palveluita on tällä hetkellä erittäin hyvin (liikuntaa, koodausta, kokkikoulua)

Mitä palveluita on liian vähän lapsille, nuorille ja perheille?

- nuorille ei ole järjestetty paljoa vapaa-ajan toimintaa, eikä oleskelupaikkoja
- mielenterveyspalveluita
- liikuntatiloja on liian vähän ja nekin ovat usein varattuja
- avoimia kohtaamispaikkoja
- liian vähän kunnostettuja leikkipuistoja

Mitä kehitettävää olisi lasten, nuorten ja perheiden palvelussa?

- palveluohjaus on puutteellista ja palvelut saattavat olla huonosti saavutettavissa
- perheille vahvempaa tukea kokonaisvaltaisesti ja ennakoiden
- apua, vertaiskohtaamispaikkoja
- perheneuvolan, sosiaalihuollon, varhaiskasvatuksen psykologipalvelut, puhe- sekä toimintaterapiapalvelut helpommin saataville
- mielenterveyspalveluita enemmän ja nopeammin saavutettavia
- moniammatillisten palveluiden ja verkostojen yhteistyö on puutteellista ja resursointi riittämätöntä
- nuorisotila keskustaan
- avoimia kohtaamispaikkoja lisää
- nuorille oma ilmoituskanava
- nuorisotalo useammin auki ja enemmän aikuisia töihin
- Nuta on todella tärkeä, siihen lisäpanostusta
- kirjaston tapahtumapäiviä lisää
- vapaa ajalla pääsisi kulkemaan bussilla Karkkilan sisällä
- matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaa lisää
- mielenterveys palveluihin panostusta esim. koulupsykologi
- lisää nuorten tapahtumia
- keskusteluapua huoltajille
- maksuttomia perhetyöntekijän käyntejä
- kuljetus kerhoihin
- miljoonamontun hyödyntäminen

3. Miten lasten, nuorten ja perheiden osallisuus näkyy Karkkilassa ja miten sitä kehittäisit?

- osallisuus näkyy hyvinvointina ja osattomuus syrjäytymisenä sekä lasten, nuorten ja aikuisten pahoinvointina
- enemmän yhteistyöpalavereita kaupungin ja eri toimijoiden kesken, vaikka toimijoiden tiloissa
- osallisuus erilaisten tempausten kautta voisi vakiinnuttaa halua vaikuttaa asioihin
- enemmän koko perheelle tapahtumia
- palveluiden saavutettavuuteen ja esteettömyyteen lisähuomiota
- keväällä ja syksyllä tapahtuma, jossa perheet tai lapset ja nuoret saisivat kertoa mitä toivoisivat kaupungilta
- nuoret mukaan suunnittelemaan toimintaa
- tiloja, missä tavata toisiaan
- lautakuntiin nuorisojäsenet ja heille mentorointia
- enemmän kyselyitä esim. päiväkotien ja koulujen kautta
- pitäisi osallistaa enemmän
- yläkouluihin nuorisotyöntekijä

4. Miten saamme Karkkilasta lapsille, nuorille ja perheille paremman paikan asua, elää ja olla?

- Karkkila on turvallinen paikka asua ja elää. Kaikki on lähellä.
- toimivat tilat
- nuorisopalveluiden henkilöstöresurssia olisi hyvä tarkastella ja lisätä
- lisää kohtaamispaikkoja, ilmaisia liikuntapaikkoja ja harrastusmahdollisuuksia myös nuorille
- laadukkaat koulupalvelut, varhaiskasvatus ja iltapäivätoiminta
- lisätään ennaltaehkäisevää työtä
- kolmannen sektorin ylläpitämää kerhotoimintaa lisää
- seurojen ja yhdistysten välisellä yhteistyöllä
- pidetään kiinni koulutuksen määrärahoista
- turvallisuuteen ja lasten ja nuorten hyvinvointiin pitäisi kiinnittää entistä enemmän huomiota, ja perheet mukaan!
- tekemällä enemmän yhteistyötä kotien, koulujen, nuorisotoimen ja yhdistysten kanssa
- kysymällä heiltä useammin onko kaikki hyvin ja toivotaanko muutoksia
- kulkuyhteydet Nummelaan, Lohjalle ja Vihtiin pitäisi saada paremmiksi
- Karkkilaan turvalliset pyöräilytiet
- turvallista liikkua eli katovalot pitäisi huolehtia päälle.

